

РЕЄСТРАЦІЙНА ФОРМА

№	Назва поля	Вміст поля
1.	Назва роботи	Магістерська кваліфікаційна робота
2.	УДК	336.7:631.41
3.	Автор (ПІБ)	Давидюк Марія Геннадіївна
4.	Дата захисту (рік, місяць, день)	
5.	Факультет (ІНІ)	Економічний
6.	Кафедра (шифр, назва)	11.07 Кафедра фінансів
7.	Спеціальність	Фінанси банківська справа та страхування
8.	Спеціалізація	
9.	Програма підготовки	Фінанси банківська справа та страхування
10.	Форма навчання	Денна
11.	Магістерська програма	
12.	Тема вивільної магістерської роботи	Управління платоспроможністю аграрного підприємства
13.	Керівник (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	Скрипник Галина Олексіївна, к.е.н., доцент
14.	Консультант	
15.	Ключові слова (до 10 слів)	платоспроможність, агрокомпанія, аналіз ліквідності, управління платоспроможністю
16.	Анотація (до 300 символів)	У першому розділі аналізуються теоретичні основи управління платоспроможністю в компанії. У другому розділі аналізується платоспроможність компанії та її вплив на фінансовий стан підприємства. У третьому - підтвержені напрямки, що стосуються вдосконалення управління платоспроможністю підприємства.

Керівник магістерської роботи

Скрипник Г.О.

(підпис)

(ПІБ)

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.07 – МР.1739 «С» 2020.11.12 011. ПЗ

ДАВИДЮК МАРІЯ ГЕННАДІЇВНА

2021

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Київ – 2021
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів
д.е.н., проф. Давиденко Н.М.
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІП)
" " 20 року

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

СТУДЕНТУ
Давидюк Марії Геннадіївни
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(код і назва)

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «Управління платоспроможністю підприємства»

Затверджена наказом ректора НУБіП України № 1739 «С» від 12.11.2020 р.

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2021.11.10
(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: фінансова звітність ПСП «Олександрівка»

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретико-методичні основи формування інвестиційної стратегії підприємства.
2. Оцінка формування інвестиційної стратегії підприємства.
3. Удосконалення формування інвестиційної стратегії підприємства.

Перелік графічного матеріалу (за потреби)

Дата видачі завдання « 05 » 12 2020 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

Скрипник Г.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до
виконання

Давидюк М.Б.
(підпис) (прізвище та ініціали студента)

ЗМІСТ	
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Сутність та значення платоспроможності підприємства	9
1.2. Види платоспроможності підприємства та їх характеристика	18
1.3. Показники платоспроможності та методика їх розрахунку	23
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПСП «ОЛЕКСАНДРІВКА» ..	34
2.1. Фінансово-економічна характеристика ПСП «Олександрівка» ..	34
2.2. Аналіз платоспроможності ПСП «Олександрівка»	45
2.3. Аналіз ліквідності ПСП «Олександрівка»	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПСП «ОЛЕКСАНДРІВКА»	57
3.1. Зарубіжний досвід та його впровадження на підприємстві	57
3.2. Планування платоспроможності на підприємстві	68
3.3. Напрями покращення платоспроможності ПСП «Олександрівка»	73
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	85

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Реферат

Магістерська кваліфікаційна робота на тему «Управління платоспроможністю підприємства» виконана на прикладі ПСП

«Олександрівка» складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, і викладено на 89 сторінках комп'ютерного тексту, що містить 31 таблицю, 9 рисунків.

Мета дослідження полягає у розкритті теоретичних та практичних аспектів управління платоспроможністю підприємства та розробці шляхів щодо її покращення.

Об'єктом дослідження є процес управління платоспроможності ПСП «Олександрівка».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти управління платоспроможністю підприємства.

Теоретичною і методологічною основою роботи стали сучасні теорії та наукові розробки вітчизняних та іноземних фахівців з проблеми управління платоспроможністю підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в роботі теоретичні положення і практичні рекомендації можуть підвищити ефективність управління платоспроможністю підприємства, забезпечити оптимізацію грошових потоків на підприємстві.

Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів і висновків та пропозицій. В першому розділі розглядаються теоретичні основи управління платоспроможністю на підприємстві. В другому розділі проведений аналіз платоспроможності на підприємстві та їх вплив на фінансовий стан підприємства. В третьому – обґрунтовано напрями щодо удосконалення управління платоспроможністю підприємства.

Ключові слова: ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО, АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ, УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ.

НУБІП України

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку національної економіки України, в умовах військової агресії та політичної нестабільності, платоспроможність підприємства є однією із найважливіших умов його господарської діяльності. Здатність підприємства вчасно та в повному обсязі розраховуватися за плановими платежами та терміновими зобов'язаннями, підтримуючи при цьому звичайний темп господарської діяльності, є однією із вимог фінансової стабільності підприємства та його конкурентоспроможності.

Тому практичного значення при співпраці з підприємством набуває його платоспроможність, вона дає йому можливість стабільно фінансувати власну діяльність, що відображається у забезпеченості фінансовими ресурсами та характеризує надійність фінансових відносин з іншими фізичними та юридичними особами.

Аналіз платоспроможності є одним із ключових елементів у комплексному фінансовому аналізі підприємства. Він становить інтерес для інвесторів, кредиторів, постачальників матеріально-технічних ресурсів, державних органів управління і виробничих менеджерів.

Попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості та здатність підприємства до подальшого розвитку. Така фінансово-аналітична інформація повинна отримуватися за результатами проведення аналізу платоспроможності.

В загальному розумінні сільське господарство є провідною галуззю економіки України. Його відсутність унеможливило б існування всього людства. Саме тому оцінка платоспроможності є необхідною передумовою функціонування даних підприємств.

Саме тому сільськогосподарські підприємства є надзвичайно важливою ланкою економіки і становлять найбільшу галузь народного господарства України. Об'єктивна та своєчасна оцінка їх платоспроможності є пріоритетним завданням в управлінні аграрних підприємств.

Проблеми оцінки платоспроможності підприємств розглядалися в роботах зарубіжних та вітчизняних науковців. Теоретико-методичною основою аналізу платоспроможності підприємства є роботи Бріггема Є.Ф.,

Ковальова В.В., Крейніної М.М., Лахтіонової Л.А., Шеремета А.Д., Бланка І.О.,

Савицької Г.В., Цал-Цалка Ю.С., Мниха Є.В., Подольської В.О., Косової Т.Д.,

Шморгуна Н.П., Гютюнника Ю.М. та ін. Дослідженням сутності платоспроможності підприємства, аналізом методичних підходів до її оцінки

займалися Носова А.Є., Олександренко І.В., Власова Ю.Ю., Пічугіна Т.С.,

Смірнова П.В., Журавльова Ю.Ю., Чимшит С.І., Іванов С.В., Разумова Г.В.

Дробищева О.О., Ахновська І.О. Незважаючи на досить ґрунтовне опрацювання

питань щодо вказаних проблем, потреба подальшого проведення наукових досліджень в цій сфері є актуальною для забезпечення об'єктивності та

достовірності результатів аналізу, прийняття обґрунтованих управлінських

рішень.

Мета дослідження полягає у розкритті теоретичних та практичних аспектів управління платоспроможністю підприємства та розробці шляхів щодо її покращення.

Для досягнення поставленої мети потрібно виконати ряд завдань:

– визначити сутність та значення аналізу платоспроможності підприємства;

– охарактеризувати види платоспроможності підприємства;

– розглянути основні показники платоспроможності та методику їх розрахунку;

– розглянути організаційно-економічну характеристику ПСП «Олександрівка»;

– проаналізувати платоспроможність ПСП «Олександрівка»;

– провести оцінку показників ліквідності ПСП «Олександрівка»;

– проаналізувати досвід зарубіжних підприємств;

– здійснити планування платоспроможності на наступний період;

НУБІП України

– розробити напрями покращення платоспроможності ПСП «Олександрівка».

Об'єктом дослідження є процес управління платоспроможністю ПСП «Олександрівка».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти управління платоспроможністю підприємства.

Методологічною основою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, загальні методи наукового пізнання та теорії фінансового аналізу. Для вирішення поставлених завдань використовувалися наступні методи: системно-структурний та описовий – при дослідженні економічної природи платоспроможності; аналітичний, математичний, порівняльний – в процесі аналізу та планування платоспроможності; статистичний – для визначення активів і пасивів підприємства за ступенем ліквідності; формалізовані методи оцінки фінансового стану, визначення коефіцієнтів – для здійснення аналізу платоспроможності та ліквідності підприємства.

Інформаційною базою при написанні роботи виступають законодавчі нормативні акти України, праці вітчизняних та зарубіжних науковців, річна фінансова звітність підприємства.

Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та значення платоспроможності підприємства

НУБІП України

На сьогоднішній день Україна знаходиться в критичних умовах. Постійне падіння курсу національної валюти, окупація Автономної Республіки Крим, військові дії на Сході, нестабільна політична ситуація призводять до ускладнення та погіршення фінансово-господарської діяльності підприємств. Для ефективнішої роботи та оперативного вирішення проблем підприємств застосовують оцінку їх фінансового стану.

НУБІП України

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства включає в себе аналіз показників майнового стану підприємства, його ліквідності, прибутковості, ділової активності, фінансової стійкості та платоспроможності. Саме платоспроможність відображає «цілісну картину» фінансової ситуації на підприємстві.

НУБІП України

Оцінка платоспроможності становить інтерес для інвесторів, кредиторів, постачальників матеріально-технічних ресурсів, державних органів управління і виробничих менеджерів. Вона допомагає приймати управлінські рішення, які направлені на зміцнення фінансово-економічного стану підприємства в інтересах власників [39].

НУБІП України

Банки визначають платоспроможність позичальника під час надання кредиту, протягом строку дії договору з періодичністю, визначеною Положенням про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями та в разі зміни первісних умов договору, в т. ч. пов'язаних із фінансовими труднощами позичальника [12].

НУБІП України

Платоспроможність є складною і багатфакторною економічною категорією. Нині не існує єдиного підходу щодо визначення поняття «платоспроможності підприємства», тому розкриття сутності даного показника

є актуальним з точки зору теорії [43, с. 373]. В літературі зустрічається багато варіацій визначення цього поняття, основні з яких відображені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Трактування поняття «платоспроможність»

Автор (джерело)	Визначення
Економічний енциклопедичний словник	Здатність держави, юридичної або фізичної особи своєчасно і в повному обсязі виконувати свої платіжні зобов'язання, що випливають із торговельних, кредитних та інших грошових операцій [30]
Зюнькін А.Г.	Здатність своєчасно і в повному обсязі виконувати свої платіжні зобов'язання, що випливають з торгових, кредитних або інших операцій [31, с. 163]
Костирко Л.А.	Готовність підприємства проводити свої першочергові платежі за рахунок поточних надходжень коштів [37]
Крейніна М.М.	Наявність у підприємства коштів, достатніх для сплати боргів за всіма короткостроковими зобов'язаннями і одночасно безперерійного здійснення процесу виробництва і реалізації продукції [38]
Непомчатенко О.О.	Можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання [44, с. 365]

Отже, платоспроможність компанії полягає у здатності своєчасно задовольнити платіжні вимоги контрагентів, повертати кредити, здійснювати виплату страхових сум та відшкодувань, сплачувати податки та платежі до бюджету та позабюджетних фондів, виплачувати заробітну плату тощо [56, с. 86].

Платоспроможність як економічну категорію характеризують такі моменти:

1. Стан платоспроможності обумовлюється наявним розміром грошових активів, але не обмежується ним.

2. Платоспроможність – це не тільки здатність термінового погашення зобов'язань в момент оцінки за рахунок наявних грошей, а й здатність підприємства забезпечувати генерування (утворення) грошових потоків, які за

обсягами та термінами відповідають зобов'язанням та платіжним потребам підприємства.

3. Платоспроможність – це не статична (моментна) характеристика.

Найбільшу цінність має динамічна платоспроможність.

4. Платоспроможність не слід ототожнювати лише з можливістю повернення боргів, оскільки платоспроможність передбачає можливість здійснення усіх платіжних потреб, які необхідні для нормального процесу господарської діяльності.

5. Виконання платіжних зобов'язань та потреб може здійснюватись за рахунок не тільки власних, але й позикових коштів. Використання останніх не є свідченням неплатоспроможності підприємства, якщо воно має потенційні можливості обслуговування та повернення позикових коштів [67].

Показником платоспроможності підприємства на певну дату є відсутність прострочених боргів банку, бюджету, постачальникам, своїм робітникам та службовцям. Аналіз платоспроможності проводять як зовнішні, так і внутрішні користувачі інформації. Внутрішні користувачі розраховують показники платоспроможності з метою оцінки та прогнозування фінансової діяльності підприємства на перспективу.

Основними ознаками платоспроможності підприємства є:

1. наявність у достатньому обсязі коштів на поточних рахунках;
2. відсутність простроченої кредиторської заборгованості [25, с. 109]

В свою чергу, неплатоспроможність згідно Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-ХІІ, визначається як неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами, в тому числі по заробітній платі, а також виконати зобов'язання щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, податків і зборів не інакше як через відновлення платоспроможності [3].

Основні дії підприємств при визначенні неплатоспроможності законодавчо закріплені в «Методичних рекомендаціях щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» [9]. Даний документ розроблено з метою забезпечення одночасності підходів під час оцінки фінансово-господарського стану підприємства.

Підприємство визнається неплатоспроможним у разі виявлення незадовільної структури балансу. Незадовільна структура балансу – це такий стан майна і зобов'язань боржника, коли не може бути забезпечене виконання зобов'язань перед кредиторами через недостатній рівень ліквідності майна [41, с. 205]. Можливі ознаки платоспроможності подані на рисунку 1.1.

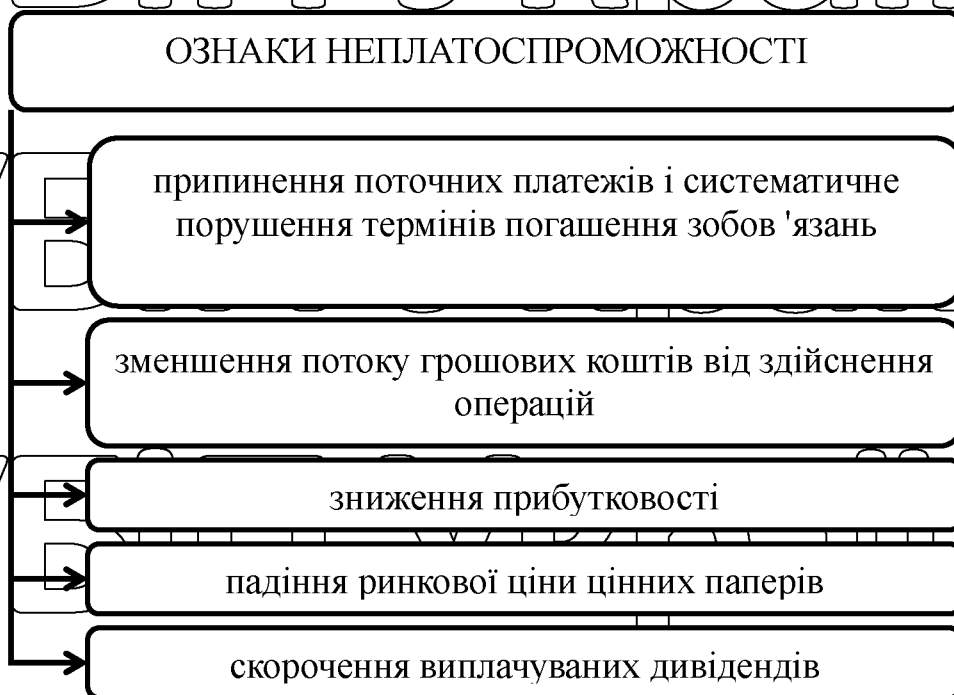

Рис. 1.1. Ознаки неплатоспроможності підприємства [61]

Неплатоспроможність підприємства є наслідком:

- вилучення власних коштів з обороту в основні фонди та позаоборотні активи;
- накопичення наднормативних запасів оборотних засобів за рахунок залучених коштів і сповільнення їх оборотності;

– наявності простроченої дебіторської заборгованості і неліквідних активів;
– збиткової роботи і «проїдання» власного капіталу [15, с. 197].

Виділяють три основні стадії неплатоспроможності:

1. прихована стадія банкрутства;
2. фінансова нестійкість;
3. явне банкрутство.

Прихована стадія банкрутства характеризується зовнішньою непомітністю погіршення економічного стану. Обсяг продаж не зменшується, працівників не звільняють, авторитет підприємства начебто зберігається. Погіршення стану підприємства усвідомлює лише невелика група фахівців [58].

Фінансова нестійкість відрізняється порушенням грошових потоків, нестачею оборотних коштів. При цьому керівництву слід зважувати на такі ознаки:

– затримка з наданням звітності і зниженням її якості, наявність помилок. Це свідчить про неякісну діяльність фінансових служб підприємства, яка стає причиною недостатнього рівня економічного аналізу;

– різкі зміни структури балансу і фінансових результатів;

– підвищення рівня конфліктності на підприємстві через неузгодженість дій різних підрозділів [44].

Явне банкрутство характеризується неспроможністю підприємства сплачувати свої борги. Тут виникає невідповідність грошових потоків і зовнішні конфлікти з партнерами. Об'єктивним виходом з цієї ситуації є санація або порушення процедури банкрутства.

В окремих випадках можна говорити про штучне банкрутство, яке пов'язано із порушенням і до того недосконалістю існуючого законодавства.

Аналіз економічної літератури та нормативних документів свідчить про наявність різних тлумачень сутності платоспроможності та ліквідності підприємства, протиріччя в методичних підходах до розрахунку показників, що формують їх рівень, та загальній оцінці платоспроможності та ліквідності

підприємства [45, с. 170]. Графічно взаємозв'язок даних категорій показано на рисунку 1.2.

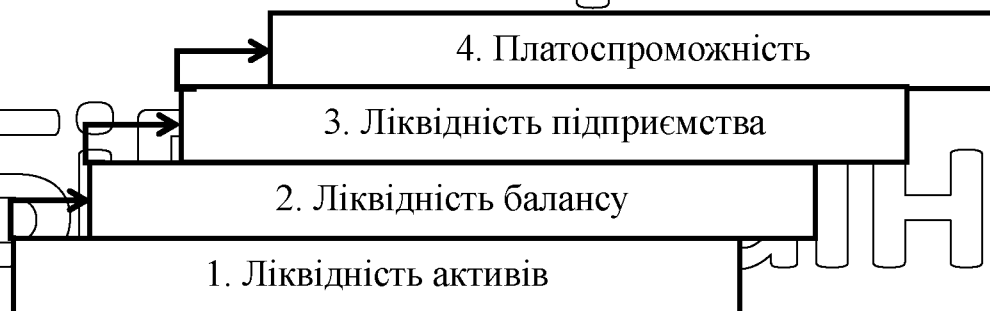

Рис. 1.2. Взаємозв'язок між показниками ліквідності і платоспроможності

[58]

Ліквідність підприємства — це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань.

Вона характеризується співвідношенням величини його високоліквідних активів (грошові кошти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості.

Про незадовільний стан ліквідності підприємства свідчитиме той факт, що потреба підприємства в коштах перевищує їх реальні надходження. Щоб визначити, чи достатньо у підприємства коштів для погашення своїх зобов'язань, необхідно передовсім проаналізувати процес надходження коштів від господарської діяльності і формування залишку коштів після погашення зобов'язань перед бюджетом, позабюджетними фондами та виплатою дивідендів [16].

Ліквідність балансу — це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у гроші відповідає строку погашення платіжних зобов'язань. Ліквідність балансу залежить від ступеня відповідності величини наявних платіжних коштів величині боргових зобов'язань [29, с. 16].

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні засобів (актив балансу), які згруповані за ступенем їх ліквідності і розміщені у порядку зменшення їх

ліквідності, із зобов'язаннями (пасив балансу), які згруповані за строками їх погашення та розміщені у порядку зростання термінів [58]. Баланс вважають ліквідним, якщо виконуються умови, які наведені у таблиці 1.2. Невиконання однієї з перших трьох умов указує на те, що фактична платоспроможність відрізняється від нормативної.

Таблиця 1.2

Аналіз ліквідності балансу

Актив	Значення	Пасив
A1 – найліквідніші активи (грошові кошти)	\geq	П1 – найтерміновіші пасиви (поточні зобов'язання, кредиторська заборгованість за послуги)
A2 – активи, що легко реалізуються (дебіторська заборгованість, готова продукція)	\geq	П2 – короткотермінові пасиви (короткострокові кредити банку)
A3 – активи, що повільно реалізуються (виробничі запаси, незавершене виробництво)	\geq	П3 – довгострокові пасиви (довгострокові зобов'язання)
A4 – активи, що важко реалізуються (необоротні активи)	\leq	П4 – постійні пасиви (власний капітал)

Ліквідність активів – це величина зворотної ліквідності балансу за часом перетворення активів у грошові кошти. Що менше необхідно часу для перетворення того чи іншого активу в грошову форму, то вища його ліквідність. Цей показник свідчить про те, як швидко підприємство може продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань [36].

Ліквідність активів підприємства – це комплексна, аналітична категорія, яка характеризує здатність кожного конкретного активу трансформуватись в грошові засоби.

Враховуючи ступінь ліквідності оборотних активів, фінансовий стан підприємства може бути оцінений як на дату складання звітності, так і на довгострокову перспективу та короткострокову (Таблиця 1.3).

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 1.3

Оцінка фінансового стану підприємства з урахуванням рівня ліквідності

Тип фінансової стійкості	На дату складання звітності	У короткостроковій перспективі	У довгостроковій перспективі
Абсолютний	$A1 \geq П1$	$A1 > П1 + П2$	$A1 > П1 + П2 + П3$
Нормальний	$A1 + A2 \geq П1$	$A1 + A2 > П1 + П2$	$A1 + A2 > П1 + П2 + П3$
Перед-кризовий (критичний)	$A1 + A2 + A3 \geq П1$	$A1 + A2 + A3 \geq П1 + П2$	$A1 + A2 + A3 \geq П1 + П2 + П3$
Кризовий	$A1 + A2 + A3 < П1$	$A1 + A2 + A3 \leq П1 + П2$	$A1 + A2 + A3 \leq П1 + П2 + П3$

Основними причинами неплатоспроможності можуть бути:

- прорахунки у вивченні міжнародних ринків продукції, яка пропонується підприємством;

- невиконання зовнішньоекономічних контрактів за строками поставок продукції, порушення її структури та асортименту, зниження якості;

- підвищення собівартості продукції;

- втрата каналів реалізації і постійних покупців, замовників в умовах міжнародної конкуренції

- неплатоспроможність самих покупців і замовників з різних на це причин;

- невиконання плану прибутку і нестаток власних джерел фінансування підприємства;

- неврахування процесів глобалізації і як наслідків - тиску конкурентів, зміни попиту та інфляційних процесів;

- неврахування змін податкової політики;

- значне відволікання коштів у дебіторську заборгованість та у надлишкові виробничі запаси;

- низьке обертання оборотного капіталу, про що мова піде далі [24].

Управління платоспроможністю підприємств призначене для завчасного виявлення кризи, встановлення її причин та вибору заходів, що забезпечують

відновлення платоспроможності. Система управління платоспроможністю включає вирішення наступних завдань:

1. кількісна оцінка платоспроможності;
2. розроблення прогнозів та планування платоспроможності на різні періоди;
3. моніторинг платоспроможності;
4. аналіз платоспроможності;
5. виявлення факторів, що спричиняють кризову ситуацію і розроблення заходів щодо їх усунення;
6. контроль за реалізацією заходів із відновлення платоспроможності

[71]

Основні етапи управління платоспроможністю проводяться в двох напрямках: профілактика (зниження) неплатежів і підвищення

платоспроможності. Платоспроможність можна підвищити на підприємстві, якщо регулярно проводити різноманітні заходи, які сприяють підвищенню ліквідності активів і усувають причини зниження платоспроможності. Це зростання у складі активів підприємства частки оборотних активів, прискорення оборотності активів, підвищення частки ліквідних оборотних активів [55, с. 334].

Таким чином, платоспроможність є складним, багатогранним поняттям і означає можливість підприємства розплатуватися за своїми зобов'язаннями.

Платоспроможним вважається підприємство, якщо сума оборотних активів (запасів, грошових коштів, дебіторської заборгованості та інших активів) більша або дорівнює його зовнішній заборгованості (зобов'язанням).

Категорії «платоспроможність» і «ліквідність» тісно пов'язані між собою. Ліквідність підприємства – це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань у відповідний період.

Згідно рівня платоспроможності та ліквідності виділяють чотири групи фінансової стійкості: абсолютний, нормальний, перед-кризовий (критичний) та кризовий.

НУБІП України

1.2. Види платоспроможності підприємства та їх характеристика

Визначальною характеристикою фінансового стану підприємства є його платоспроможність. Платоспроможність у вузькому розумінні означає можливість суб'єкта господарювання погасити наявними у нього грошима поточні зобов'язання негайно за першою вимогою кредитора [48, с. 215].

Для кращого розуміння та достовірнішого визначення показників, платоспроможність розподіляють на певні види. Існує велика кількість класифікацій платоспроможності, основні з яких наведені на рисунку 1.3.

Рис. 1.3. Класифікація видів платоспроможності підприємства [20]

Згідно інформаційного забезпечення виділяють статистичну та динамічну платоспроможність. Визначення статичної платоспроможності здійснюється на певну дату і є характеристикою здатності підприємства виконувати платіжні зобов'язання за рахунок реальних грошових коштів. В основі дослідження динамічної платоспроможності розглядають аналіз грошового обороту підприємства, тобто визначення та порівняння обсягів вхідного (надходження коштів) і вихідного (витрачання коштів) грошових потоків підприємства протягом певного періоду часу [65, с. 276].

В свою чергу динамічна платоспроможність поділяється на операційну, фінансову та інвестиційну. Також виділяють фактичну та перспективну (очікувану) платоспроможність. Фактична платоспроможність характеризує поточний стан розрахунків на підприємстві та аналізується на основі даних про його фінансові потоки: приток грошових коштів має забезпечити покриття поточних зобов'язань господарюючого суб'єкта. Перспективна платоспроможність визначає можливість підприємства у майбутньому розраховуватися за своїми короткостроковими боргами і досліджується переважно за допомогою показників ліквідності [19].

При традиційному підході перспективна платоспроможність підприємства визначається такими правилами:

- правило мінімальної фінансової рівноваги, яка заснована на наявності обов'язкової позитивної ліквідності, тобто необхідне формування певного резерву платоспроможності на покриття ризику виникнення невідповідності в обсягах, періодах та швидкості оборотності короткострокових елементів активу і пасиву балансу. Таким резервом є робочий капітал – перевищення поточних активів над поточними зобов'язаннями;

- правило максимальної заборгованості – довго- і середньострокові зобов'язання не повинні перевершувати половини постійного капіталу, який включає власний капітал і прирівняні до нього довгострокові джерела засобів [53, с. 119].

За характером платіжних засобів виділяють такі види платоспроможності:

1. грошова платоспроможність, яка характеризується коефіцієнтом абсолютної платоспроможності, що визначає миттєву платоспроможність і вказує на те, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити негайно високоліквідними оборотними активами;

2. розрахункова платоспроможність або коефіцієнт проміжної платоспроможності визначає потенційну платоспроможність підприємства з урахуванням майбутніх надходжень від дебіторів;

3. майнова платоспроможність або коефіцієнт загальної платоспроможності являється комплексним показником оцінювання платоспроможності підприємства, що відображає відношення всієї суми оборотних активів до величини поточних зобов'язань [65, с. 280].

За характером визначення необхідного обсягу грошових коштів платоспроможність поділяється на боргову, поточну та загальну [21].

1. Боргова (бухгалтерська) платоспроможність – визначається з метою оцінки можливості виконання зовнішніх (термінових) зобов'язань.

2. Поточна платоспроможність – відображає можливість продовження фінансування поточної діяльності. Тобто, вона означає наявність у достатньому обсязі коштів і їхніх еквівалентів для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що вимагає негайного погашення. Звідси основними індикаторами поточної платоспроможності є наявність достатньої суми коштів і відсутність у підприємства прострочених боргових зобов'язань [19].

3. Загальна платоспроможність показує скільки гривень всіх платіжних засобів припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Тобто, якщо платіжні засоби перевищують поточні зобов'язання, підприємство вважається платоспроможним. Нормативне значення показника – від 1,0 до 2,0. Проте це лише орієнтовне значення, яке вказує на критичну мінімальну величину, а не його точне нормативне значення. Фактично на підприємствах значення загальної платоспроможності може відрізнятися в залежності від розміру підприємства та його виду діяльності [61].

Якщо на підприємстві відношення всіх платіжних засобів до поточних зобов'язань нижче від 1,0, це є свідченням високого фінансового ризику, оскільки підприємство не в змозі оплатити свої борги.

Співвідношення 1:1 свідчить про рівність платіжних засобів і поточних платіжних зобов'язань. Але, зважаючи на різний рівень ліквідності платіжних засобів, можна вважати, що не всі їх види будуть негайно реалізовані, а тому виникає загроза для фінансової стабільності підприємства.

Якщо значення платоспроможності значно перевищує співвідношення 1,0, то можна зробити висновок, що підприємство має значні оборотні активи, сформовані завдяки власним фінансовим ресурсам. З позиції кредиторів підприємства такий варіант формування оборотних активів є найбільш прийнятним. Проте, з погляду підприємства, значне накопичення товарних запасів на підприємстві, відвернення грошей у дебіторську заборгованість може розглядатись як незадовільне управління активами [67].

З метою ефективного управління виділяють нові види платоспроможності підприємства, які наведено у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Класифікація платоспроможності підприємства

№ п/п	Класифікаційні ознаки	Види платоспроможності
1.	За строками виконання зобов'язань	Короткестрокова Довгострокова
2.	За видами господарської діяльності	Платоспроможність за операційною діяльністю Платоспроможність за інвестиційною діяльністю Платоспроможність за фінансовою діяльністю
3.	В залежності від операційного процесу	Споживча Виробнича Комерційна
4.	По відношенню до суб'єктів інвестиційного процесу	Платоспроможність інвестора Платоспроможність підприємства-реципієнта

Як видно з інформації, наведеної у таблиці, за видами господарської діяльності автором роботи запропоновано розрізняти:

- Платоспроможність за операційною діяльністю, тобто здатність підприємства вчасно виконувати зобов'язання, які виникають перед кредиторами за поставлені матеріали, сировину, напівфабрикати, що використовуються у процесі виробництва продукції.

- Платоспроможність за інвестиційною діяльністю, як здатність підприємства розраховуватися за придбані машини, устаткування тощо;

- Платоспроможність за фінансовою діяльністю, – здатність підприємства здійснювати платежі за отриманими кредитами.

В залежності від операційного процесу запропоновано досліджувати наступні види платоспроможності:

- споживчу, яка виникає при поповненні оборотних активів для продовження виробничого процесу;

- виробничу, яка безпосередньо пов'язана з безперервним здійсненням виробництва продукції (наприклад, оплата праці робітників);

- комерційну, яка стосується продажу продукції (наприклад, оплата маркетингових досліджень, рекламні витрати) [33].

Актуальною є проблема підтримки платоспроможності як підприємством-реципієнтом, так і його стратегічним інвестором у процесі реалізації інвестиційних проектів. Платоспроможність інвестора – здатність

вчасно профінансувати будівництво цеху, закупівлю устаткування та інші інвестиційні процеси. Платоспроможність підприємства – здатність вчасно

освоїти інвестиційні ресурси і сплачувати проценти на вкладений капітал [34, с. 43-44].

Отже, в залежності від особливостей оцінки, виділяють різні види платоспроможності. Це допомагає оперативно розраховувати показники платоспроможності та узагальнювати отримані результати.

1.3. Показники платоспроможності та методика їх розрахунку

Платоспроможним може вважатися підприємство, яке має достатньо фінансових ресурсів для оплати усіх поточних зобов'язань і одночасно безперервного здійснення свого виробничого процесу. У фінансовій практиці управління платоспроможністю аграрних підприємств здійснюється за допомогою певних фінансових індикаторів, які демонструють, яку частину поточних фінансових зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок фінансових ресурсів і на скільки загальна сума оборотних активів перевищує ці боргові зобов'язання [49, с. 144].

Вивчення суті категорії «платоспроможність підприємства» показує, що істотний вплив на її величину надає вибір джерел фінансування майна підприємства, ефективність використання оборотних коштів, а також збалансованість грошових потоків підприємства [42, с. 101]. Таким чином утворюється трирівнева система показників (рисунок 1.4).

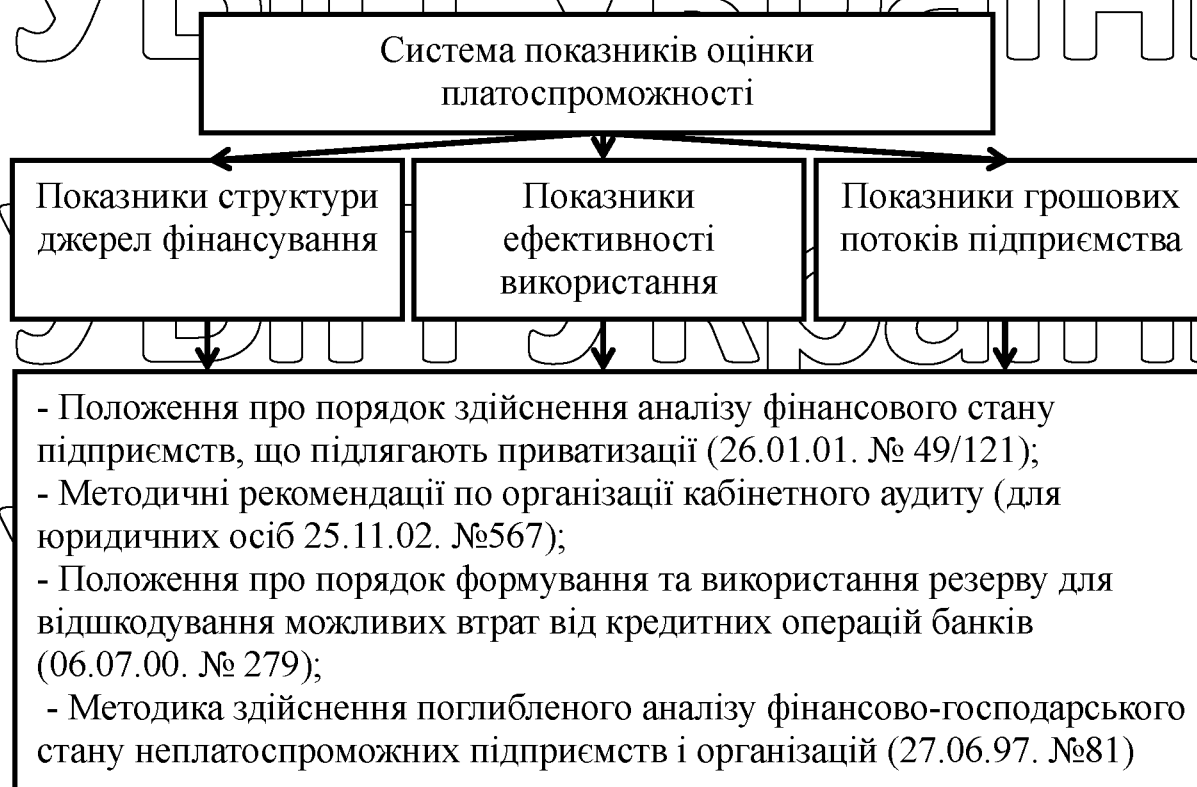

Рис. 1.4. Напрями оцінки платоспроможності підприємства [70]

Вибір методу оцінки залежить від того, який вид аналізу ми проводимо – фінансовий чи управлінський (рисунок 1.5). Фінансовий аналіз може здійснюватися як внутрішній, так і зовнішній. Він орієнтований здебільшого на аналіз фінансової діяльності та показників фінансового стану підприємства.

Рис. 1.5. Вибір методу оцінки платоспроможності підприємства [64]

Управлінський аналіз, на відміну від фінансового, може бути лише внутрішнім і здійснюється на більш глибокому рівні. Характеризується повним доступом до бухгалтерської й управлінської звітності та забезпечує якісний аналіз внутрішніх ресурсів і потенціалу підприємства, вивчення впливу на його діяльність тих чи інших внутрішніх чи зовнішніх факторів і наслідків їх впливу. Результати управлінського аналізу забезпечують вище керівництво необхідною інформацією для прийняття остаточного рішення [52, с. 212].

Інформаційною базою для оцінювання платоспроможності підприємства

є дані:

– балансу (форма № 1);

– звіту про фінансові результати (форма № 2);

НУБІП УКРАЇНИ

- звіту про рух грошових коштів (форма № 3);
- звіту про власний капітал (форма № 4);
- статистичної звітності;
- оперативні дані.

НУБІП УКРАЇНИ

Властивості показників платоспроможності дозволяють значно скоротити шлях пошуку чинників кризових ситуацій на етапі їх зародження. Їх симптомами є прогресуюча або абсолютна неплатоспроможність. Виявлення

кризи, що зароджується, дає в руки менеджменту підприємства потужну зброю

– часовий ресурс.

НУБІП УКРАЇНИ

Однак підприємства повинні не лише своєчасно реагувати на кризові явища, що виникають у поточному періоді, симптомом яких є показник платоспроможності, але й відстежувати поведінку чинників, здатних викликати

кризу в майбутньому, наприклад, стан ринку, поведінку конкурентів,

НУБІП УКРАЇНИ

упровадження нових технологій, підготовлені законодавчі й нормативні акти тощо. Лише такий підхід зможе значною мірою вбезпечити підприємство від можливих несподіванок [5], с. 139].

Основним методом для оцінки платоспроможності підприємства є метод коефіцієнтів, який здійснюється за допомогою вертикального, горизонтального та порівняльного аналізу.

НУБІП УКРАЇНИ

В Україні для певних категорій підприємств законодавчо закріплені коефіцієнти, які використовуються при оцінці фінансового стану, зокрема

показники платоспроможності. Згідно Положення «Про порядок

НУБІП УКРАЇНИ

здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», затвердженого Наказом Міністерства фінансів України і Фондом

держмайна України від 26.01.2001 р. № 49/121 із змінами і доповненнями, визначено чотири основні коефіцієнти платоспроможності (табл. 1.5) [11].

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП України

Таблиця 1/5

Розрахунок показників платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства

№ п/п	Назва показника	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення
1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	$\frac{\text{ф 1 р. 1495}}{\text{ф 1 р. 1900}}$	$>0,5$
2	Коефіцієнт фінансування	$\frac{\text{ф 1 (р. 1595 + р. 1695 + р. 1700)}}{\text{ф 1 р. 1495}}$	<1 , зменшення
3	Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	$\frac{\text{ф 1 (р. 1195 - р. 1695)}}{\text{р. 1195}}$	$>0,1$
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{ф 1 (р. 1195 - р. 1695)}}{\text{р. 1495}}$	>0 , збільшення

1. Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності) (коефіцієнт концентрації власного капіталу) характеризує частку власних коштів (власного капіталу) в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність.

Чим вище значення цього коефіцієнта, тим більш фінансово стійким, стабільним і більш незалежним від зовнішніх кредиторів є підприємство.

Вважають, що в підприємства з високою часткою власного капіталу кредитори швидше вкладають кошти, оскільки вони мають можливість погасити борги за рахунок власних коштів. Практика свідчить, що загальна сума заборгованості не повинна перевищувати суму власних джерел фінансування, тобто джерела фінансування підприємства (загальна сума капіталу) мають бути хоча б наполовину сформовані за рахунок власних коштів.

2. Коефіцієнт фінансування показує, скільки позикових коштів залучило підприємство на 1 грн вкладених в активи власних коштів. При цьому залучені джерела фінансування не розподіляються на довгострокові та короткострокові.

Для підрахунку показника використовують лише дані пасиву балансу без порівняння з активом. Тобто коефіцієнт вказує, яка частка діяльності підприємства фінансується за рахунок власного капіталу.

3. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами показує яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власного капіталу. Чим вище значення даного показника тим вище рівень платоспроможності та кредитоспроможності підприємства.

Відповідно до ІН(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» цей показник визначається як відношення різниці між обсягами власних коштів (підсумок розділу 4 пасиву балансу) і фактичною вартістю основних засобів та інших необоротних активів до фактичної вартості наявних у підприємства оборотних засобів — виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції, дебіторської заборгованості, поточних фінансових інвестицій та інших оборотних активів [10].

4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу перебуває в обороті, тобто в тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими засобами. Позитивне значення показника свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних. Від'ємне значення свідчить, що власний капітал і кошти, залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів, тому для фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позичкових джерел фінансування. Це веде до зниження фінансової стійкості.

Визначаючи показники платоспроможності, неможливо оминати увагою і показники ліквідності. Вони характеризують можливість підприємства розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Хоча дані коефіцієнти не завжди можуть виступати точними індикаторами фінансового стану підприємства, оскільки відображають ліквідність лише на дату складання балансу і не враховують сплату боргів, їх необхідно враховувати.

Існує велика кількість коефіцієнтів, які характеризують можливість підприємства швидко погашати свої зобов'язання, основні з яких наведені в таблиці 1.7.

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 1/7

Розрахунок показників ліквідності підприємства

№ п/п	Назва показника	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення
1	Коефіцієнт покриття	$\phi 1 \text{ р. } 1195 / \phi 1 \text{ р. } 1695$	≥ 1
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\phi 1 \text{ (р. } 1195 - \text{р. } 1101 - \text{р. } 1102 - \text{р. } 1103 + \text{р. } 1104) / \phi 1 \text{ р. } 1695$	0,6-0,8
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\phi 1 \text{ (р. } 1160 + \text{р. } 1165 + \text{р. } 1166) / \phi 1 \text{ р. } 1695$	>0 , збільшення
4	Чистий оборотний капітал, тис. грн.	$\phi 1 \text{ р. } 1195 - \phi 1 \text{ р. } 1695$	>0 , збільшення

1. Коефіцієнт покриття (іноді його називають коефіцієнтом загальної ліквідності) дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Якщо поточні активи перевищують за величиною поточні зобов'язання, підприємство може розглядатись як таке, що успішно функціонує.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності визначає можливість погасити короткострокові зобов'язання підприємства у випадку його критичного стану.

Цей коефіцієнт показує прогнозовані платіжні можливості підприємства в умовах своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Він характеризує очікувану платоспроможність підприємства на період, який дорівнює середній тривалості одного обороту дебіторської заборгованості, а також оцінює здатність підприємства до погашення своїх поточних зобов'язань в разі його важкого фінансового положення, коли немає можливості продати запаси.

Збільшення коефіцієнта швидкої ліквідності за рахунок зростання дебіторської заборгованості, навряд чи позитивно відіб'ється на платоспроможності товариства. Низький рівень цього коефіцієнта вказує на необхідність постійної роботи з дебіторами, задля забезпечення можливості обороту найбільш ліквідної частини оборотних коштів (порівняно з

запасами) в грошову форму для розрахунків за поточними зобов'язаннями підприємства.

3. Коефіцієнт швидкої ліквідності визначається як відношення грошових коштів, високоліквідних цінних паперів і дебіторської заборгованості до короткострокових зобов'язань виходячи з припущення, що матеріальні запаси не можуть бути реалізовані і перетворені в готівку. Цей коефіцієнт показує, яку частину короткострокових зобов'язань можна погасити в поточний момент часу.

Оцінка ліквідності з використанням коефіцієнта швидкої ліквідності, іноді називають тестом на ліквідність, обов'язково повинна уточнюватися за допомогою розшифровки структури дебіторської, кредиторської заборгованості та товарно-матеріальних запасів.

4. Чистий оборотний капітал - найважливіший показник діяльності підприємства, необхідний для визначення його фінансової стійкості. Оптимальна сума чистого оборотного капіталу залежить від потреб кожного підприємства і масштабів діяльності, а також від періоду оборотності дебіторської заборгованості, запасів, умов отримання кредитів і позик. Оптимальний розмір чистого оборотного капіталу залежить від сфери діяльності, обсягу реалізації, кон'юнктури ринку. Для оцінки достатності капіталу можна порівняти його з аналогічними показниками інших підприємств.

Оцінка надійності визначених коефіцієнтів ліквідності здійснюється в процесі вивчення питомої ваги оборотних активів та їх окремих видів в складі майна підприємства. Оборотні активи в господарській діяльності використовуються тільки в певному поєднанні з основними засобами. Від оптимального співвідношення майна оборотного та постійного капіталу значною мірою залежить ефективність роботи суб'єкта господарювання. Частка оборотних активів в активах визначається шляхом ділення оборотних активів на валову балансу і показує їх питому вагу в майні підприємства. Господарську діяльність забезпечують виробничі основні засоби та виробничі запаси. Інші

оборотні активи (готова продукція, кошти в розрахунках і грошові кошти) є наслідком підприємницької діяльності [62].

Узагальнена система показників в залежності від характеру і періоду оцінки платоспроможності підприємства зображена на рисунку 1.6.

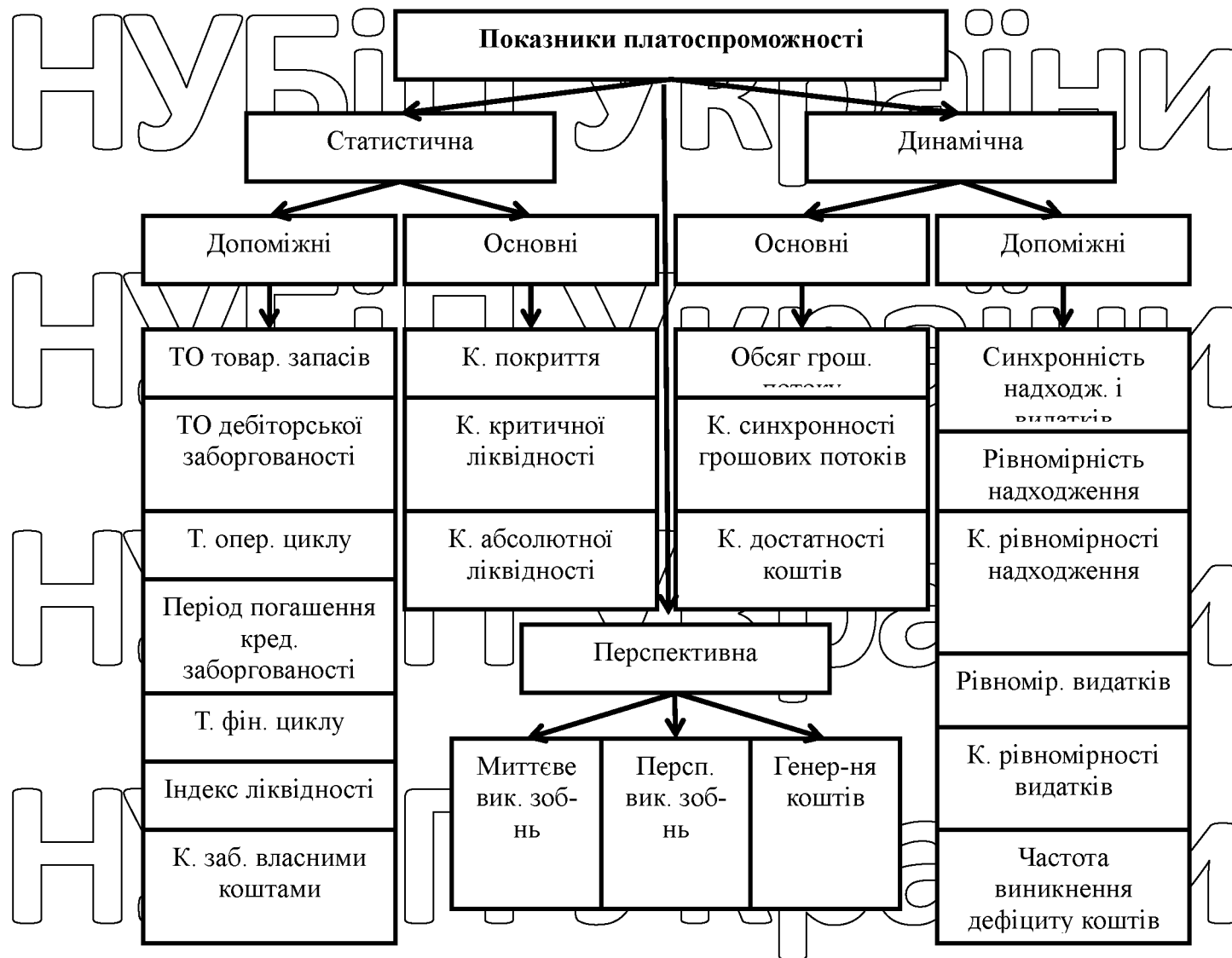

Рис. 1.6. Система показників платоспроможності підприємств [35]

Період погашення дебіторської заборгованості - індикатор ефективності відносин з клієнтами, який показує, як довго останні погашають свої рахунки. Коефіцієнт дає уявлення про платіжну дисципліну покупців. Він розраховується як співвідношення добутку кількості днів у році на середньорічну дебіторську заборгованість до суми продажів [62].

Використовуючи цей показник, аналітик може визначити ефективність управління дебіторською заборгованістю. Показник розраховується за наступними формулами:

Період погашення дебіторської заборгованості = $(360 * \text{Середньорічна сума дебіторської заборгованості}) / \text{Виручка}$ (1.1)

Період погашення дебіторської заборгованості = $360 / \text{Показник оборотності дебіторської заборгованості}$ (1.2)

Тривалість операційного циклу – один з найважливіших показників, що характеризують ділову активність підприємства. Величина даного показника характеризує, скільки днів необхідно підприємству для закупівлі сировини і виробництва продукції [23]. Таким чином, операційний цикл компанії є часом між покупкою запасів і отриманням грошей за продані товари або надані послуги (гроші отримані як від продажів, так і від погашення дебіторської заборгованості). Даний показник розраховується за формулою:

Період операційного циклу = $\text{Період одного обороту запасів} + \text{Період погашення дебіторської заборгованості}$ (1.3)

Період погашення кредиторської заборгованості - показник, який використовується для оцінки ефективності управління кредиторською заборгованістю. Значення коефіцієнта вказує на період, протягом якого компанія використовує кошти своїх постачальників і підрядників. Показник розраховується за формулами:

Період погашення кредиторської заборгованості = $(360 * \text{Середньорічна сума кредиторської заборгованості}) / \text{Виручка}$ (1.4)

Період погашення кредиторської заборгованості = $360 / \text{Показник оборотності кредиторської заборгованості}$ (1.5)

Порівняння значень фінансових коефіцієнтів іноді призводить до помилок. Це можуть бути:

– неврахування методів обліку запасів, методів нарахування амортизації необоротних активів, інфляційних процесів при визначенні вартості оборотних та необоротних активів підприємства;

НУБІП України

– неправильне віднесення до галузі внаслідок того, що підприємство виробляє різноманітні товари;

– формування середньогалузевих нормативів на підставі даних тільки певних груп підприємств (наприклад, в основному малих або тільки великих підприємств),

НУБІП України

– маніпулювання даними внаслідок зміни призначення платежів, продажу активів, заниження витрат на відновлення активів;

– різні інтерпретації та методи складання фінансових звітів, що може спотворювати справжній стан справ на підприємстві [54, с. 322].

НУБІП України

Слід зазначити, що в реальних умовах господарювання значній частині підприємств не вдається дотримуватися прийнятих нормативів по показниках грошової та розрахункової платоспроможності, що пояснюється як особливостями виробничих процесів в сільському господарстві, так і певним

НУБІП України

чином недоцільністю в умовах високих інфляційних процесів тримати на розрахункових рахунках значні суми грошових коштів. Тому, оцінюючи показники ліквідності та роблячи висновок про наявність або відсутність кризи даного виду, на нашу думку, слід дотримуватися наступних принципів:

НУБІП України

– ознакою кризи ліквідності буде невідповідність показників грошової та розрахункової платоспроможності протягом не менше трьох років;

НУБІП України

– кризу ліквідності можна діагностувати лише коли поряд з невідповідністю нормативам підприємство має збитки або зменшило в динаміці рівень прибутку;

НУБІП України

– умовою стабільного становища окремого підприємства є дотримання фактичного значення коефіцієнта майнової платоспроможності на рівні не менше 1,5, що дасть змогу підприємству в умовах негайного погашення поточних зобов'язань продовжити свою діяльність;

НУБІП України

– оцінюючи ліквідність слід співставляти наявні суми дебіторської та кредиторської заборгованостей, що дозволить прогнозувати майбутній рівень платоспроможності [54, с. 2].

Заключним етапом діагностики ліквідності та платоспроможності підприємства є формування висновків, які дозволяють отримати інформацію про чинники впливу на діяльність підприємства та сформувані пропозиції і рекомендації для підприємства. У процесі діагностики ліквідності та платоспроможності підприємства важливим є визначення чинників, які обумовлюють їх зміну. До таких чинників варто віднести:

- розміри короткострокової заборгованості;
- структура поточних боргів;
- надійність та платоспроможність кредиторів;
- напрями використання залучених чи позичених коштів;
- структура оборотного капіталу підприємства;
- вид діяльності підприємства та тривалість виробничого циклу;
- наявність дебіторської заборгованості (термін виникнення та погашення);
- наявність розроблених заходів комплексного управління оборотними активами;
- наявність браку;
- наявність розроблених схем розрахунків з покупцями та постачальниками;
- збутова політика підприємства [26, с. 425-426].

Таким чином, виокремлюють низку показників, за допомогою яких здійснюють аналіз платоспроможності підприємства. Основними показниками платоспроможності є: коефіцієнти платоспроможності, фінансування, забезпечення власними оборотними засобами та маневреності власного капіталу. Показниками ліквідності є: коефіцієнти покриття, швидкої ліквідності, абсолютної ліквідності та чистий оборотний капітал.

Необхідною умовою для ефективного аналізу платоспроможності є достовірність інформації, зазначеної у фінансовій документації та правильність проведення розрахунків.

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПСП «ОЛЕКСАНДРІВКА»

2.1. Фінансово-економічна характеристика ПСП «Олександрівка»

Приватне сільськогосподарське підприємство «Олександрівка» розташоване в с. Олександрівка Жашківського району Черкаської області. Село розташоване за 12 км. від районного центру – м. Жашків та за 15 км. від найближчої залізничної станції.

Засновником є Рибчук Валентин Сергійович, керівником – Покотило Олександр Іванович. Головний бухгалтер – Піддубна Олександра Володимирівна. Загальна чисельність працівників у 2019 році склала 56 осіб, в тому числі тих, які зайняті у галузі рослинництва – 30, у галузі тваринництва – 26 осіб.

Згідно зборів засновників СВК «Олександрівка», протокол № 3 від 17 березня 2001 року та наказу № 1 від 20 березня 2001 року СВК було реорганізовано в приватне сільськогосподарське підприємство «Олександрівка».

Підприємство вважається правонаступником колгоспу «Україна». При реєстрації видано свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи. Присвоєно коди: за ЄДРПОУ – 03792544, за КОАТУУ – 7120980401, за КОПФГ – 120. Реєстраційний номер платника єдиного внеску – 2309040035.

Клас професійного ризику виробництва платника єдиного внеску за основним видом його економічної діяльності – 22.

Підприємство у своїй діяльності керується:

- Конституцією України;
- Законами України;
- Указами Президента України;
- Постановами Верховної Ради України;
- Актами Кабінету Міністрів України;

НУБІП України

- Іншими нормативно-правовими актами;
- Статутом;
- Рішеннями керівних органів підприємства.

Статут приватного сільськогосподарського підприємства

«Олександрівка» містить у собі відомості про його найменування і місцезнаходження, мету і предмет діяльності, розмір і порядок створення статутного та інших фондів, порядок розподілу прибутків і збитків, про органи управління і контролю, їх комплектацію, про умови реорганізації та ліквідації, а також інші відомості.

Метою діяльності підприємства є виробництво, переробка, реалізація сільськогосподарської продукції та отримання прибутку в валюті України, іноземній валюті та інших формах.

Згідно класифікації видів економічної діяльності 2010, основними видами

діяльності підприємства є:

- вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;
- вирощування інших однорічних і дворічних культур;
- розведення великої рогатої худоби молочних порід;
- змішане сільське господарство;
- післяурожайна діяльність;
- оптова торгівля зерном, насінням і кормами для тварин.

До земель підприємства належать землі, придбані (одержані) підприємством у власність, одержані у постійне користування, а також взяті в оренду в колишніх членів КСП. Підприємство здійснює комплекс заходів з охорони земель, передбачених земельним законодавством України.

Види фінансової звітності ПСП «Олександрівка»:

- Форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»;
- Форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів»;

НУБІП України

- Форма № 4 «Звіт про власний капітал»,
 – Форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»;
 – Форма № 50-сг «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств».

Структура управління компанією може будуватись за такими принципами:

1. Принцип лінійного підпорядкування.
2. Принцип функціонального підпорядкування.
3. Принцип лінійно-штабного підпорядкування [60].

Організаційна структура ПСП «Олександрівка» подана в додатку.

Згідно схеми, підприємству притаманний принцип функціонального підпорядкування. Керівником підприємства є директор, що контролює робочий процес за допомогою заступників та головних спеціалістів підприємства.

Щодня відбувається нарада, на якій вирішуються головні питання та відслідковуються показники діяльності підприємства. Всі працівники поділяються на тих, що зайняті в рослинництві і тих, що зайняті в тваринництві.

Основним засобом виробництва у сільськогосподарському виробництві виступає земля, яка не є продуктом праці людини. Склад і структура сільськогосподарських угідь ПСП «Олександрівка» подана в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Склад і структура сільськогосподарських угідь господарства

Угіддя	2018		2020		2020 у % до 2018 рр.
	га	%	га	%	
Всього с.г. угідь, га	1486	100	1486	100	100
У тому числі:					
рілля	1407	94,68	1407	94,68	100
багаторічні насадження	79	5,61	79	5,61	100

Прoаналізувавши склад і структуру сільськогосподарських угідь ПСП «Олександрівка», можна зробити висновок, що протягом 2018 - 2020 років не відбувалося змін земельної площі, яка є в наявності у підприємства. Значну частку складає рілля (94,68%). Багаторічні насадження займають лише 5,61% сільськогосподарських угідь. Так як всі землі підприємства брендovanі, то підприємство має можливість у майбутньому додатково залучити землі за рахунок пошуку нових пайовиків.

ПСП «Олександрівка» знаходиться на спрощеному режимі оподаткування і є платником єдиного податку четвертої групи. До 1 січня 2015 року підприємство сплачувало фіксований сільськогосподарський податок. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 р. № 71-VIII ПСП «Олександрівка» стало платником четвертої групи єдиного податку [4].

Також підприємство сплачує такі податки і збори:

- податок на додану вартість (спеціальний режим);
- податок на доходи фізичних осіб;
- військовий збір.

ПСП «Олександрівка» активно веде благодійну діяльність. У своєму регіоні підприємство допомагає дитячому садку та школі у фінансовому плані. Надає підтримку незахищеним верствам населення.

Підприємство співпрацює з багатьма великими фірмами, такими як ПАТ «Жашківський маслозавод» (поставка молока), ТОВ «Іллінецький цукровий завод» (поставка цукрових буряків), ВАТ «Узинський цукровий комбінат» (поставка цукрових буряків), агрофірма «Нертує агро» (вирощування насіння гібридного соняшнику), Кондитерська Корпорація «ROSHEN» (поставка молока) та надає послуги населення з обробітку землі та продажу сільськогосподарської продукції. Співпраця з фінансово стійкими та доволі відомими компаніями дозволяє підприємству знаходити нових покупців та замовників.

Економічна ефективність використання основного капіталу підприємства характеризується такими показниками, як капіталовіддача, капіталомісткість продукції та норма прибутку [27]. Аналіз забезпеченості основним капіталом ПСП «Олександрівка» показано в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2
Динаміка забезпеченості підприємства основним капіталом і його використання

Показник	2018	2019	2020	2020 у % до 2018 рр.
Вартість основного капіталу, тис. грн.	10533	11729	21329	202,50
на 1 га е.-г. угідь	7,09	7,89	14,35	202,50
на 1 середньорічного працівника	152,65	189,18	380,88	249,51
Капіталовіддача, грн.	0,50	0,49	0,38	75,49
Капіталомісткість продукції, грн.	2,00	2,03	2,65	132,46
Норма прибутку, %	31,05	31,27	35,08	112,98

Таким чином вартість основного капіталу зросла вдвічі, що є добрим показником. Підвищення вартості капіталу на одного працівника пов'язана зі зменшенням чисельності робітників. Зменшення капіталовіддачі і збільшення капіталомісткості продукції є позитивною тенденцією. Це вказує на підвищення прибутковості та загальної роботи підприємства. Також хорошим показником є збільшення норми прибутку на 12,98%.

Виручка від реалізації продукції підприємства є джерелом власних фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення фінансово-господарської діяльності. Особливістю формування доходу для підприємства є реалізація двох розподіл продукції на дві підгалузі: рослинництво та тваринництво. Структура грошових надходжень від реалізації продукції ПСП «Олександрівка» наведена в таблиці 2.3. Провівши аналіз, спостерігаємо, що переважну частку виручки підприємства складає продукція рослинництва, а саме 57,37%.

Спеціалізація – це переважаюче виробництво в них відповідного виду (видів) продукції, для якого тут існують найсприятливіші природно-економічні умови [17]. На основі проведених розрахунків можна визначити, що спеціалізацією ПСП «Олександрівка» є рослинництво. Коефіцієнт спеціалізації у 2018 році склав 57,37%.

Найважливішим результативним показником в сільському господарстві є виробництво валової продукції, що в натуральній формі представлена всіма виробленими протягом року первинними продуктами рослинницької та тваринницької галузі, а у вартісній - оцінена за порівняними цінами 2010 року.

Загалом результати господарської діяльності ПСП «Олександрівка» представлені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.5

Результати господарської діяльності підприємства

ПСП «Олександрівка»

Показник	2018	2019	2020	2020 у % до 2018
Вартість валової продукції, тис. грн.	14271,14	15802,24	12756,85	89,39
на 1 га с.-г. угідь, тис. грн.	9,60	10,63	85,85	89,39
на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	206,83	254,87	227,80	110,14
на 1 грн. виробничих витрат, тис. грн.	1324,46	798,13	643,18	48,56
Операційний прибуток, тис. грн.	2614,00	5808,00	8114,00	310,41
на 1 га с.-г. угідь, тис. грн.	1,76	3,91	5,46	310,41
на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	37,88	93,68	144,89	382,46
Рівень рентабельності підприємства, %	24,26	29,33	40,91	168,63
У тому числі: рослинництва	39,87	28,53	57,24	143,56
тваринництва	47,63	25,71	16,86	35,39

За аналізований період вартість валової продукції ПСП «Олександрівка» змінювалася, проте у 2020 році була найнижчою. Це є негативним фактором та може бути пов'язано зі зміною структури посівних площ та гіршим урожаєм, порівняно з попередніми роками. Не зважаючи на це, збільшилась сума

операційного прибутку, тим самим підвищуючи і рівень рентабельності підприємства, який у 2020 році становив 40,91%.

Управління власним капіталом пов'язане не тільки з забезпеченням ефективного використання вже накопиченої його частини, але і з формуванням власних фінансових ресурсів, що забезпечують майбутній розвиток підприємства. Уявлення про склад і структуру власного капіталу ПСП «Олександрівка» дають дані, що наведені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Оцінка власного капіталу підприємства ПСП «Олександрівка»

Показники	Роки			
	2018	2019	2020	+/-
Зареєстрований пайовий капітал	35	35	35	0
Додатковий капітал	5	5	-	-5
Резервний капітал	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	10573	11689	19203	8630
Неоплачений капітал	-	-	-	-
Видучений капітал	-	-	-	-
Всього	10613	11729	19238	8625

Спостерігається відсутність резервного капіталу, що може призвести до негативних наслідків для підприємства у майбутньому. Зареєстрований капітал є стабільним протягом аналізованого періоду і становить 35 тис. грн. Загалом сума власного капіталу щорічно зростає і у 2020 році склала 19238 тис. грн., що на 8625 тис. грн. більше, ніж у 2018 році.

Аналіз загальної суми прибутку підприємства подано в таблиці 2.7.

Аналіз структури прибутку підприємства показує, що фінансовий результат від операційної діяльності співпадає з фінансовим результатом від звичайної діяльності до оподаткування. Це пов'язано з відсутністю інших видів витрат та доходів ПСП «Олександрівка».

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 2.7

Аналіз структури прибутку підприємства ПСП «Олександрівка»

Показники	Роки			+/-
	2018	2019	2020	
Фінансовий результат від операційної діяльності	2614	5808	8114	5500
Дохід (втрата) від участі в капіталі	-	-	-	-
Інші фінансові доходи (витрати)	-	-	-	-
Інші доходи витрати	-	-	-	-
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	2614	5808	8114	5500

Сума прибутку поступово зростає і у 2018 році склала 8114 тис. грн., що на 5500 тис. грн. або на 210,41% більше ніж у 2016 році, що є позитивним на фоні складної економічної ситуації в Україні.

Склад і структура оборотних активів підприємства, що досліджується, за період з 2018 р. по 2020 р. наведені у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Склад і структура оборотних активів ПСП «Олександрівка»

Складові оборотного капіталу	2018		2019		2020		+/-
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	
Оборотні фонди – всього	11707	100	12746	100	16246	100	4539
у т.ч.:							
Виробничі запаси	394	3,37	1319	10,35	1903	11,71	1509
Біологічні активи	927	7,92	820	6,43	770	4,74	-157
Незавершене виробництво	1870	15,97	2228	17,48	4830	29,73	2960
Готова продукція	4943	42,22	8179	64,17	7712	47,47	2769
Дебіторська заборгованість	3566	30,46	68	0,53	180	1,11	-3386
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	0,06	132	1,04	851	5,24	844

Склад і структура джерел формування оборотних коштів наведені у таблиці 2.9.

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 2.9

Склад і структура джерел формування оборотних коштів

ПСП «Олександрівка»

Показник	2018		2019		2020		Відхилення 2020 /2018
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Власний капітал	10613	64,49	11729	85,18	19238	90,20	8625
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5754	34,96	1966	14,28	1970	9,24	-3784
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
- з бюджетом	-	-	-	-	-	-	-
- зі страхування	28	0,17	23	0,17	24	0,11	-4
- з оплати праці	63	0,38	52	0,38	97	0,45	34
Всього	16458	100	13770	100	21329	100	4871

Розглянувши дані таблиці 2.9, ми бачимо, що найбільшу питому вагу в структурі джерел формування оборотних коштів займає власний капітал, а саме 90,2% у 2020 році. Другою за вагомістю джерел формування оборотних коштів є кредиторська заборгованість. Вона склала 9,24 % у 2020 році.

Отже, за досліджуваний період у 2020 році, загальна питома вага формування джерел оборотних активів склала 21329 тис. грн. Це свідчить про те, що підприємство раціонально використовує як власні, так і залучені кошти для формування оборотних активів.

Майновий стан характеризує забезпеченість підприємства основними видами майнових активів та їх співвідношення, що створюють умови для ведення ефективної господарської діяльності. Здебільшого, майновий стан визначають за допомогою оцінки стану основних засобів. Показники оцінки майнового стану ПСП «Олександрівка» відображені в таблиці 2.10.

Динаміка зменшення частки основних засобів протягом аналізованого періоду є позитивною і свідчить про підлаштування підприємства під зниження місткості ринку, кризові процеси в країні

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 2.10

Показники оцінки стану основних засобів ПСП «Олександрівка»

Показники	Роки			+/-
	2018	2019	2020	
Частка основних засобів в активах підприємства, відсотків	16,94	14,09	14,20	-2,74
Частка активної частини основних засобів, відсотків	59,01	62,44	66,02	7,01
Коефіцієнт зносу основних засобів, відсотків	35,73	47,09	48,25	12,52
Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, відсотків	35,16	6,80	57,66	22,49
Коефіцієнт поновлення, відсотків	29,01	8,67	23,22	-5,79
Коефіцієнт вибуття, відсотків	3,88	0,00	0,00	-3,88

Негативним є збільшення коефіцієнту зносу, що свідчить про погіршення стану матеріально-технічного стану підприємства. Спостерігається тенденція до зменшення коефіцієнта оновлення основних засобів, що свідчить про погіршення технічного стану основних фондів.

Рентабельність підприємства – це відносний показник ефективності роботи підприємства. Показники рентабельності ПСП «Олександрівка» відображені в таблиці 2.11.

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 2.11

Оцінка рентабельності ПСП «Олександрівка»

Показники	Роки			+/-
	2018	2019	2020	
Рентабельність продукції, відсотків	51,55	37,57	34,51	-17,05
Рентабельність діяльності, відсотків	18,12	28,84	27,19	9,08
Рентабельність активів, відсотків	15,77	32,84	39,25	23,48
Рентабельність сукупного капіталу, відсотків	15,44	31,51	35,42	19,98
Рентабельність власного капіталу, відсотків	26,66	51,99	52,40	25,74
Період окупності власного капіталу	4	2	2	-2

Спостерігається тенденція поступового зниження рівня рентабельності продукції. Це зумовлено низьким попиту на продукцію. Відбувається

покращення рівня рентабельності активів, рентабельності діяльності та рентабельності власного капіталу. Це вказує на ефективну виробничо-господарську діяльність підприємства. Вдвічі зменшився період окупності власного капіталу.

Отже, ПСП «Олександрівка» займається виробництвом, переробкою та реалізацією сільськогосподарської продукції. Підприємство є платником четвертої групи єдиного податку. В своїй діяльності підприємство керується чинними законодавчими нормативно-правовими актами та статутом. В результаті проведеного аналізу фінансового стану можна вважати, що підприємство має добрий фінансовий стан.

2.2. Аналіз платоспроможності ПСП «Олександрівка»

Сільське господарство в Україні є пріоритетною галуззю економіки. Процес його виходу із затяжної системної кризи проходить повільно і з багатьма ускладненнями. Сільськогосподарські підприємства втратили свою стійкість, здатність підтримувати оптимальну пропорційність у розвитку свого виробництва, адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища. Все це вимагає впровадження відповідної системи підвищення фінансової та економічної стійкості підприємств як найважливішої складової забезпечення їхньої конкурентоспроможності в процесі реалізації стратегічних цілей розвитку.

Серед нагальних проблем підприємств важливого значення набуває аналіз і оцінка їхнього фінансового стану, в тому числі і платоспроможності. Практика довела, що рівень платоспроможності підприємства значною мірою залежить від виду економічної діяльності та раціонального розміщення ресурсів в основних фондах і оборотних засобах.

Платоспроможність – здатність підприємства здійснювати оплату вимог відповідно до прийнятих зобов'язань. Це одна з характеристик фінансового

стану підприємства, яка забезпечується високою часткою власного капіталу у загальній сумі використовуваних фінансових засобів.

Платоспроможним вважається підприємство, яке має достатні кошти для оплати всіх короткострокових зобов'язань і одночасно безперервно здійснює процес господарської діяльності [28].

Таким чином, платоспроможність відображає рівень ризику діяльності підприємства та її залежності від позикового капіталу. Показники, що дозволяють охарактеризувати платоспроможність підприємства зображені на рисунку 2.2.

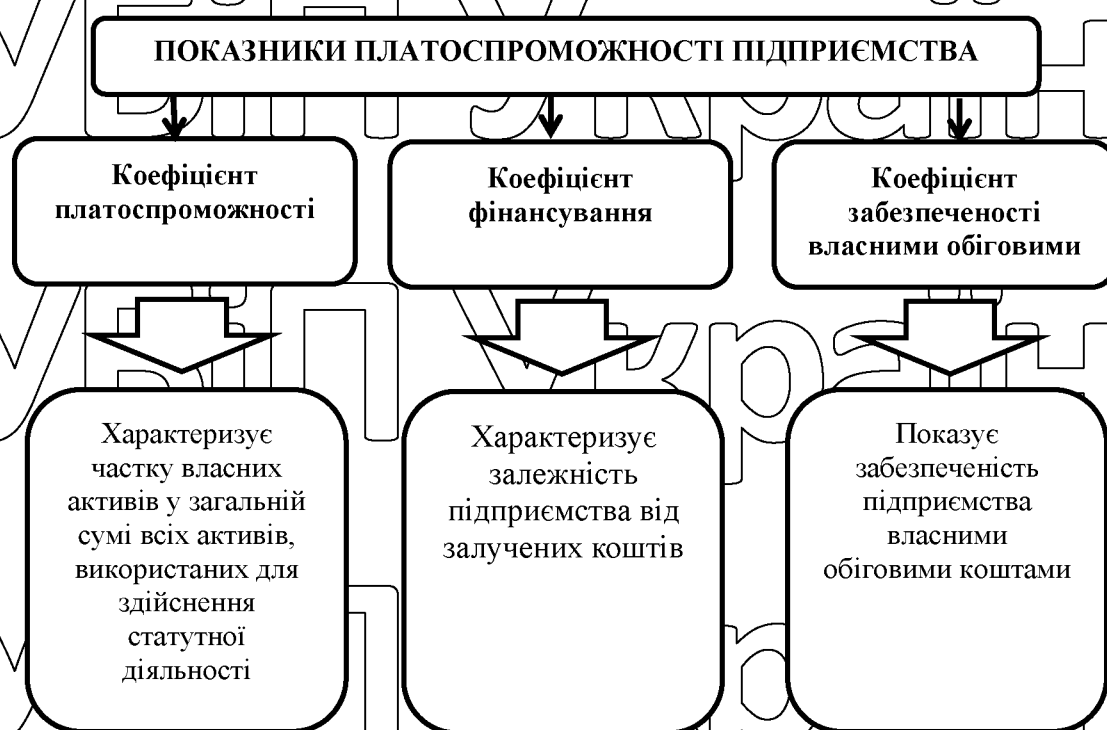

Рис. 2.2. Показники платоспроможності підприємства [46]

Основні показники платоспроможності ПСП «Олександрівка» в динаміці подані в таблиці 2.12.

Згідно даних таблиці, коефіцієнт платоспроможності (автономії) знаходиться в межах норми, тобто є більшим за 0,5. Збільшення показника свідчить про більшу фінансову незалежність, підвищення гарантії погашення підприємством своїх зобов'язань. Така тенденція вказує на добрий фінансовий стан досліджуваного підприємства.

НУБІП України

Таблиця 2.12
Показники платоспроможності ПСП «Олександрівка» за 2018-2020 роки

Показник	2018	2019	2020	+/-
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,62	0,64	0,84	0,22
Коефіцієнт фінансування	0,60	0,57	0,19	-0,41
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	0,51	0,54	0,80	0,30
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,62	0,66	0,76	0,14

Зменшення коефіцієнта фінансування і його відповідність нормативному значенню показує, що підприємство фінансується за рахунок власних коштів.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами відповідає нормативному значенню. Збільшення показника є позитивним та говорить про підвищення стійкості господарства в середньостроковій перспективі і про зниження залежності від короткострокових джерел фінансування.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу є неоднозначним в питаннях нормативного значення. Потрібно сказати, що з фінансової точки зору цей показник повинен бути якомога вище, тоді це краще для самого підприємства, адже тим самим це говорить про те, що організація може вільно маневрувати у своїх фінансових заходах і не боятися бути залежною від них. Оптимальним можна вважати, коли коефіцієнт маневреності дорівнює 0,5, хоча деякі фахівці схиляються навіть до 0,3. За аналізований період даний коефіцієнт має відповідне нормам значення, що вказує на фінансову незалежність ПСП «Олександрівка».

З метою більш детального й узагальненого аналізу, окрім основних показників розраховують також і додаткові (табл. 2.13). До них належать показники ділової активності підприємства.

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 2.13

Уточнювальні показники платоспроможності ПСП «Олександрівка»

за 2018 - 2020 роки

Показник	2018	2019	2020	Відхилення 2020 р. /2018 р. +/ -
Коефіцієнт обігу активів	0,87	1,47	1,60	-0,73
Період обігу активів, днів	413,84	244,39	223,28	-188,57
Коефіцієнт обігу запасів	2,12	2,10	2,26	0,14
Період обігу запасів, днів	169,90	171,33	159,07	-10,83
Коефіцієнт обігу дебіторської заборгованості	2,91	6,41	17,26	14,34
Період обігу дебіторської заборгованості, днів	123,53	56,20	20,86	-102,66
Коефіцієнт обігу поточних зобов'язань	2,12	3,08	5,79	3,67
Період обігу поточних зобов'язань, днів	170,00	116,96	62,22	-107,77
Коефіцієнт обігу кредиторської заборгованості	2,32	5,47	15,18	12,86
Період обігу кредиторської заборгованості, днів	155,39	65,78	23,72	-131,67
Тривалість операційного циклу, днів	293,42	227,53	179,93	-113,49
Тривалість фінансового циклу, днів	138,03	161,75	156,21	18,17

Підвищення коефіцієнта обігу і зниження періоду обігу активів на 188,57 днів свідчить про ефективну виробничо-господарську діяльність підприємства, збільшення загальної суми активів.

Тривалість обігу дебіторської заборгованості зменшилася на 2,66 днів. Даний показник характеризує умови стабільного фінансового стану підприємства.

Зменшення більш ніж удвічі періоду обігу поточних зобов'язань вказує на зменшення короткострокових зобов'язань, що є позитивним для ПСП «Олександрівка».

Зменшення на 31,67 днів періоду обігу кредиторської заборгованості є позитивним, оскільки цей показник дає розрахункову кількість днів для погашення кредиту, отриманого від постачальників підприємства.

Тривалість операційного циклу визначає, скільки днів у середньому необхідно для виробництва, продажу та оплати продукції підприємства. Зменшення показника є хорошою тенденцією для ПСП «Олександрівка».

Тривалість фінансового циклу зросла на 18,17 днів. Позитивне значення фінансового циклу свідчить про покращення фінансової дисципліни підприємства.

Показники ділової активності дають змогу оцінити ефективність використання підприємством власних коштів. До цієї групи належать різні показники обіговості. Вони мають велике значення для оцінювання фінансового стану підприємства, оскільки інтенсивність обігу коштів, тобто швидкість перетворення їх на готівку, безпосередньо впливає на платоспроможність підприємства [57].

Таким чином, для аналізу платоспроможності розраховують основні та узагальнюючі показники. До основних показників належать: коефіцієнт платоспроможності (автономії), коефіцієнт фінансування, коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами та коефіцієнт маневреності власного капіталу. Допоміжними виступають показники оцінки ділової активності, до яких належать коефіцієнти обігу активів, запасів, дебіторської та кредиторської заборгованостей, поточних зобов'язань та тривалості операційного та фінансового циклів.

В загальному ПСП «Олександрівка» є платоспроможним. Усі показники знаходяться в межах нормативних значень. Спостерігається стабільне збільшення активів та зменшення зобов'язань підприємства, що є позитивною тенденцією.

2.3. Аналіз ліквідності ЦСІ «Олександрівка»

Сучасний стан розвитку економіки України характеризується платіжною кризою. Це відображається на діяльності кожного підприємства: порушується своєчасність і повнота погашення зобов'язань щодо оплати праці, розрахунків з постачальниками, погіршуються взаємовідносини з партнерами; скорочуються обсяги капітальних вкладень. За таких умов, щоб уникнути банкрутства та фінансової кризи, виникає потреба оцінити перспективу розвитку підприємства, спрогнозувати його майбутній фінансово-господарський стан та визначити можливі шляхи попередження негативних наслідків. У ринкових умовах кожен господарюючий суб'єкт повинен мати достовірну інформацію про ліквідність та платоспроможність як підприємства, так і його партнерів.

Аналіз ліквідності та платоспроможності дозволяє визначити, наскільки ефективно здійснюється фінансовий менеджмент на підприємстві. Проте, як свідчать дослідження, теорія і практика аналізу ліквідності та платоспроможності в Україні знаходяться на етапі свого становлення. Більшістю підприємств подібний аналіз практично не здійснюється, що робить тему дослідження своєчасною та актуальною. Ліквідність характеризує здатність підприємства швидко перетворити активи на гроші. Оцінюючи ліквідність підприємства, аналізують достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань – короткострокової кредиторської заборгованості [61].

Ліквідність активів – характеристика окремих видів активів підприємства по їх здатності до швидкого перетворення в грошову форму без втрати своєї балансової вартості з метою забезпечення необхідного рівня платоспроможності підприємства [28].

Мета аналізу ліквідності полягає не тільки в тому, щоб оцінити ліквідність підприємства, його активів і джерел їх формування, а й у тому, щоб на цій основі розробити заходи, спрямовані на поліпшення цих фінансово-економічних показників. Аналіз ліквідності балансу підприємства якраз

дозволяє виявити найважливіші аспекти і слабкі позиції в діяльності суб'єкта господарювання та показує, за якими напрямками потрібно проводити таку роботу, аби домогтись поліпшення фінансового стану підприємства [68, с. 45].

Згідно з «Методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» [8], активи підприємства залежно від швидкості перетворення їх у грошові кошти поділяються на 4 групи (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Класифікація активів ПСП «Олександрівка» за рівнем ліквідності

Активи	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Найбільш ліквідні активи (А1), тис. грн.	8	134	851
Активи, що швидко реалізуються (А2), тис. грн.	4655	1633	330
Активи, що повільно реалізуються (А3), тис. грн.	7324	11846	14521
Активи, що важко реалізуються (А4), тис. грн.	4080	4004	4672

Невеликі суми найбільш ліквідних активів, тобто готівкових коштів вказують на те, що підприємство є малою формою господарювання. Цей показник не є визначальним при визначенні фінансового стану. Його збільшення свідчить про те, що в разі нагальної потреби підприємство зможе швидко погасити свої зобов'язання.

Спостерігається зменшення групи активів, що швидко реалізуються. Оскільки основну частку складає дебіторська заборгованість, то в деякій мірі така динаміка є сприятливою для підприємства. Це пов'язано із зменшення розміру дебіторської заборгованості та прискоренням швидкості її обороту.

До активів, що повільно реалізуються належать виробничі запаси та незавершене виробництво. Їх збільшення для ПСП «Олександрівка» пов'язане із збільшенням запасів. Це призводить до зменшення витрат та підвищення прибутковості. Проте накопичення великої кількості запасів може спричинити спад активності підприємства.

Незначна зміна структури активів, що важко реалізуються може бути зв'язана зі збільшенням позаоборотних активів, а саме оборотних засобів та нематеріальних активів. Дана група активів є найменш ліквідною, тому значного впливу на стан ліквідності підприємства немає.

Динаміка активів за ступенем ліквідності ПСП «Олександрівка» за 2018 - 2020 роки відображена в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Класифікація пасивів ПСП «Олександрівка» за рівнем терміновості погашень

Пасиви	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Найбільш строкові зобов'язання (П1), тис. грн.	626	4740	1638
Короткострокові пасиви (П2), тис. грн.	5754	1966	1970
Довгострокові пасиви (П3), тис. грн.	0	0	0
Постійні пасиви (П4), тис. грн.	10613	11729	19238

Спостерігається різке коливання найбільш строкових зобов'язань. Проте їх зменшення на 65,22% у 2020 році на відміну від 2019 року є позитивним для фінансово-господарської діяльності підприємства.

Зменшення короткострокових пасивів у 2019 році вказує на те, що підприємство погасило значну частину своїх короткострокових позик чи кредитів банку.

Відсутність довгострокових пасивів пов'язана з відсутністю довгострокових кредитів чи будь-яких інших довгострокових зобов'язань ПСП «Олександрівка».

Збільшення постійних пасивів є позитивним для ПСП «Олександрівка», адже під ними розуміється власний капітал підприємства.

Класифікація активів і пасивів відбувається з метою визначення рівня ліквідності балансу підприємства. Ступінь виконання необхідних для цього вимог показано в таблиці 2.16.

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 2.16

Порівняння активів та пасивів ПСП «Олександрівка» за 2020 рік

Актив	Величина, тис. грн.	Значення	Величина, тис. грн.	Пасив
A1	851	<	1638	П1
A2	330	>	1970	П2
A3	14521	>	0	П3
A4	4672	<	19238	П4

Згідно даних таблиці, для абсолютно ліквідного балансу не виконується лише перша вимога, тобто найбільш строкові зобов'язання перевищують найбільш ліквідні активи. Цей показник не є абсолютним і критичним для ПСП «Олександрівка», оскільки підприємства нечасто тримають велику суму готівки. Це пов'язано з лімітом каси, розмір якого визначається з урахуванням низки факторів.

Однією з повсякденних турбот бухгалтерського відділу підприємства є забезпечення повної платіжної готовності, зниження якої часто спричиняється до великих непродуктивних витрат підприємства у вигляді пені за прострочку платежів [32]. Для оцінки платоспроможності на підприємстві складається платіжний баланс (календар) на будь-яку дату (табл. 2.17).

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 2.17

Платіжний баланс ПСП «Олександрівка» на 2020 рік, тис. грн.

Актив			Пасив		
Наявні засоби платежу	На початок періоду	На кінець періоду	Негайні та інші платежі	На початок періоду	На кінець періоду
Грошові кошти	134	851	Заборгованість по позичках	0	0
Розрахунки з дебіторами	1633	1975	Кредиторська заборгованість	4861	2092
Інші	-	-	Інші	-	-
Усього	1767	2826	Усього	4861	2092
Сальдо	-	734	Сальдо	3094	-

Згідно даних, наведених в таблиці 2.17, сальдо на початок періоду знаходиться в пасиві і становить 3094 тис. грн., а на кінець – 734 тис. гривень і знаходиться активі. Це вказує на зниження платоспроможності і пов'язане зі зменшенням кредиторської заборгованості.

Чим менше час, необхідний для перетворення окремого виду активів, тим вища його ліквідність. Таким чином, ліквідність підприємства – це його здатність перетворити свої активи в кошти платежу для погашення короткострокових зобов'язань.

Для оцінювання ступеня ліквідності підприємства вчені використовують різні відносні показники ліквідності, що різняться набором ліквідних засобів, які використовують для покриття короткотермінових зобов'язань. Залежно від того, які види оборотних активів приймаються у розрахунок, виокремлюють різні показники ліквідності [46, с. 421]. Найчастіше при оцінці ліквідності використовують коефіцієнт абсолютної, швидкої та загальної ліквідності (табл. 2.18).

Таблиця 2.18

Показники ліквідності ПСП «Олександрівка» за 2018 - 2020 роки

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. /2018 р., +/-
Коефіцієнт покриття	1,88	2,03	4,35	2,47
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,73	0,26	0,33	-0,40
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,001	0,02	0,24	0,23
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	6533	7725	14639	8100
Відношення ліквідних і неліквідних активів	2,94	3,40	3,36	0,42

Коефіцієнт покриття більше одиниці, тобто відповідає нормі. Це свідчить про те, що ПСП «Олександрівка» є фінансово стійким і для нього не існує значних фінансових ризиків. Проте його максимальне значення – 4,35 може

викликати сумніви щодо ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Зменшення більш ніж вдвічі коефіцієнта швидкої ліквідності (коефіцієнта «лакмусового папірця») означає, що в майбутньому підприємству може не

вистачити коштів для погашення власних поточних зобов'язань. ПСП «Олександрівка» необхідно встановити контроль за динамікою даного показника.

Показники абсолютної ліквідності знаходяться нижче норми, що свідчить про неможливість підприємства вчасно погасити свої борги. Проте, ці показники не можуть виступати точними індикаторами фінансового стану підприємства. Вони відображають ліквідність лише на дату складання балансу і не враховують сплату боргів.

Показник чистого оборотного капіталу широко використовується при оцінці рівня ліквідності підприємств в практиці фінансового аналізу та планування. Робочий капітал (або чисті оборотні активи) — це різниця між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями (зі строком погашення до одного року). Він показує частину оборотних активів, що фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань [63].

Позитивне значення чистого оборотного капіталу протягом аналізованого періоду свідчить про те, що підприємство було здатним не тільки сплатити поточні борги, але й мало у своєму розпорядженні фінансові ресурси для розширення діяльності і здійснення інвестицій. А збільшення показника означає, що ПСП «Олександрівка» здійснює раціональне управління власними оборотними активами.

Значення відношення ліквідних і неліквідних активів більше одиниці свідчить про перевищення ліквідних активів. Велика величина показника вказує на те, що оборотні кошти ПСП «Олександрівка» використовує не достатньо ефективно.

Отже, ПСП «Олександрівка» має деякі проблеми з ліквідністю. Значення деяких показників є нижчим за нормативні. Це пов'язано з невеликим обсягом готівки. Однією з причин такої ситуації є те, що господарство знаходиться в невеликому населеному пункті і майже всі операції здійснює безготівково. З економічної точки зору, це пришвидшує розрахунки, зменшує спекулятивні ризики, спрощує ведення документації.

Для забезпечення оптимальних показників ліквідності підприємства та на цій основі забезпечити його платоспроможність необхідно здійснювати постійний моніторинг основних напрямків фінансово-господарської діяльності підприємства, слідкувати за співвідношенням засобів якими володіє підприємство та його поточними і перспективними зобов'язаннями. Крім того важливе значення має дослідження та характеристика статей балансу, що характеризують платіжні засоби та зобов'язання суб'єкта господарювання, а також оцінка фінансових результатів, що дасть змогу здійснити прогнозування надходжень грошових коштів. Одночасно слід проводити пошук внутрішніх резервів зростання ліквідності та платоспроможності підприємства.

НУБІП України

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

ПСП «ОЛЕКСАНДРІВКА»

3.1. Зарубіжний досвід та його впровадження на підприємстві

Платоспроможність підприємства, як і його загальний фінансовий стан залежать від багатьох факторів та мають свої національні особливості.

Економіка кожної країни є унікальною та специфічною. Проте для покращення фінансової ситуації на підприємствах, необхідною умовою виступають досягнення закордонних колег.

За кількістю працівників та обсягом доходу від реалізації продукції за рік ПСП «Олександрівка» відноситься до малого підприємства. В Україні дана категорія підприємств є надзвичайно чутливою до дії несприятливих факторів, вона потребує державної підтримки, особливо в сучасних умовах економічної нестабільності.

Малий бізнес в Україні регулюється такими нормативно-правовими актами:

– Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI [7];

– Законом України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» від 21.12.2000 № 2157-III [6];

– Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців щодо спрощення реєстрації осіб як платників податків» від 05.09.2013 № 441-VII [5];

– Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки» від 28.08.2013 № 641-p [14].

– Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про утворення територіальних органів Державної служби з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва» від 01.08.2012 № 540-р [13];

– Регіональними та місцевими програмами підтримки малого і середнього підприємства.

Малий бізнес успішно функціонує в багатьох промислово розвинених країнах, насамперед завдяки його державній підтримці. У США провідним органом державної підтримки малого бізнесу є Адміністрація малого бізнесу (SBA - Small Business Administration), її регіональні та місцеві відділення. Крім того, в цьому беруть участь комітети Конгресу по справах малого бізнесу і численні спеціальні органи в міністерствах, відомствах і в місцевих органах влади.

За даними SBA, в країні щорічно створюється близько 1 млн нових фірм. З числа цих фірм 60% зайняті на дому за підтримки Міністерства праці США. Близько 21 млн американців (17% усіх зайнятих) працюють завдяки малому бізнесу при неповному робочому дні [22].

Що ж до Європи, то політика підтримки малого бізнесу здійснюється через діяльність держав і через спеціальні програми, що реалізуються під егідою Євросоюзу. Фінансування заходів з підтримки малого бізнесу здійснюється з Структурних фондів Євросоюзу, таких як Фонд регіонального розвитку, Соціальний фонд.

Мале підприємство Великої Британії почало розвиватися відносно недавно. Раніше дана форма діяльності вважалася неприбутковою і неprestижною. Малий бізнес законодавчо визначений в якості об'єкта державної підтримки.

Для стимулювання малого бізнесу розроблено чотири програми підтримки:

1. Програма консультацій діючим і новим підприємствам.

З цією метою створені такі спеціальні організації, як Служба дрібних фірм, що займається розробкою та впровадженням регіональних програм

розвитку (наприклад, програма «Східнодевонширська дрібна промисловість»), а також Агентство розвитку Уельсу. Спільно з Конфедерацією британської промисловості вони запропонували програму шефської допомоги дрібним фірмам у вигляді консультацій з питань управління фінансуванням маркетингу.

Після схвалення всіх цих програм їх реалізацією зайнялася Служба дрібних фірм.

2. Програми надання фінансової допомоги:

- «Схема грантів»; Агентство допомоги підприємствам місцевого значення, що представляє асоціацію приблизно 200 самостійних бюро, що здійснюють фінансову підтримку малих фірм на регіональному рівні;

- «Схема сприяння у створенні підприємств», що передбачає фінансову допомогу безробітним, які мають намір розпочати власну справу;

- «Гарантування кредитів» – програма розрахована на три роки і передбачає виплату страхових премій від імені процвітаючих бізнесменів.

Спеціальні програми забезпечують фінансову допомогу молодим людям при створенні або розширенні їх бізнесу, підготовку підприємців у сфері малого бізнесу, допомогу муніципальним властям у справі створення і розвитку малого підприємництва в містах.

3. Регіональні програми допомоги дрібним фірмам, діючим в Шотландії, Уельсі, Північній Ірландії.

За програмою «Служба вдосконалення бізнесу» вартістю 40 млн. фунтів стерлінгів у цих регіонах розробляється ринкова стратегія для таких фірм.

Більше 50% асигнувань йде на маркетингові дослідження, решта – на професійну підготовку зайнятих у малому бізнесі. У регіональних програмах бере участь Європейський регіональний фонд розвитку, який надає допомогу малому бізнесу у відсталих галузях, стимулюючи створення нових робочих місць.

4. Програми, що заохочують експортну діяльність дрібних фірм.

Вони здійснюються в основному спеціальним органом – Бюро британської заморської торгівлі.

Німецьке законодавство також ставиться лояльно до невеликих підприємств. Малий бізнес приносить країні до 50% валового внутрішнього продукту на рік. Прозора процедура реєстрації, відсутність корупції дозволяють розвиватися малому бізнесу не лише для корінного населення, а й для іноземців. Головним контрольним органом є Генеральний директорат малого і середнього бізнесу, ремісництва, послуг і вільних професій.

Новостворений малий бізнес у Франції не тільки звільняється на 2 роки від місцевих податків, але і в протязом цього часу не береться податок на акціонерні товариства, знижені податки з інвестованого частини прибутку і прибутковий. Особливо сприятливі умови для розвитку бізнесу створюються державою в економічно депресивних зонах. Серед інших пільг – подібним підприємцям скасовані виплати до фондів соціального забезпечення.

Франція створила спеціальний фонд, кошти якого (2,74 млрд. доларів) спрямовані на кредитування та інвестування малого бізнесу, а також розроблено та впроваджено цілий перелік тимчасових податкових послаблень [66].

У Японії частка малих підприємств складає 95%, де працює понад 80% працездатного населення. Функціонує близько 7 млн. малих і середніх підприємств. Для малого бізнесу Японії характерна широко розвинена субпідприємна система, де малі і дрібні підприємства отримують і виконують замовлення від великих фірм - машинобудівних, авіабудівних

Існує чотири центру регулювання і стимулювання малих і середніх підприємств:

- центральний уряд;
- місцеві органи влади;
- великий бізнес;
- самостійні об'єднання малого бізнесу.

Отже, для стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні необхідно:

1. створення спеціального законодавчого органу для регулювання діяльності малих підприємств;

2. перегляд діючих нормативно-правових актів щодо регулювання діяльності малих підприємств;

3. формування фондів матеріальної допомоги новим і діючим малим формам підприємництва;

4. надання пільгових кредитів підприємствам;

5. протидія корупції;

6. надання малим підприємствам державних замовлень на виготовлення продукції чи надання послуг;

7. удосконалення податкового законодавства;

8. спрощення системи обліку та звітності.

Поряд з державними заходами, ПСН «Олександрівка» може провести власний ряд заходів:

1. вихід на нові ринки збуту для реалізації продукції за вищими цінами чи на кращих умовах та пошук нових покупців та замовників;

2. розширення асортименту продукції (виробництва нових видів рослин та порід тварин, виготовлення гібридного насіння);

3. підвищення конкурентоспроможності продукції за рахунок покращення якості;

4. пошук іноземних інвесторів;

5. кооперація з місцевими підприємствами та створення власного об'єднання з метою виконання великих замовлень та виходу на закордонні ринки та біржі.

В світі немає єдиної чіткої системи показників оцінки платоспроможності підприємства. Кожен науковець висвітлює власне бачення аналізу фінансового стану. Тобто, в залежності від країни та конкретного вченого можна розглянути різні фінансові коефіцієнти, за допомогою яких здійснюється аналіз [59, с. 364]

Кожен з авторів визначає склад використовуваних їм показників інтуїтивно, без серйозних обґрунтувань. Так, Р. Стівен для аналізу фінансової стійкості рекомендує використовувати 9 коефіцієнтів, Томас Р. Ігільсон – 10, Роберт С. Хіггінс – 7, Річ Гидьдерслив – 8. Загалом існує більше сотні

показників, за допомогою яких можна проаналізувати фінансовий стан господарства, включаючи платоспроможність і ліквідність.

Загальноприйнята класифікація фінансових коефіцієнтів відсутня.

Найбільш часто вони класифікуються та відображаються за аспектами фінансового стану (ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, рентабельність, ділова активність), а також за групами користувачів, для яких вони призначаються (для власників, менеджерів, кредиторів). Напрямки аналізу відображені на рисунку 3.1.

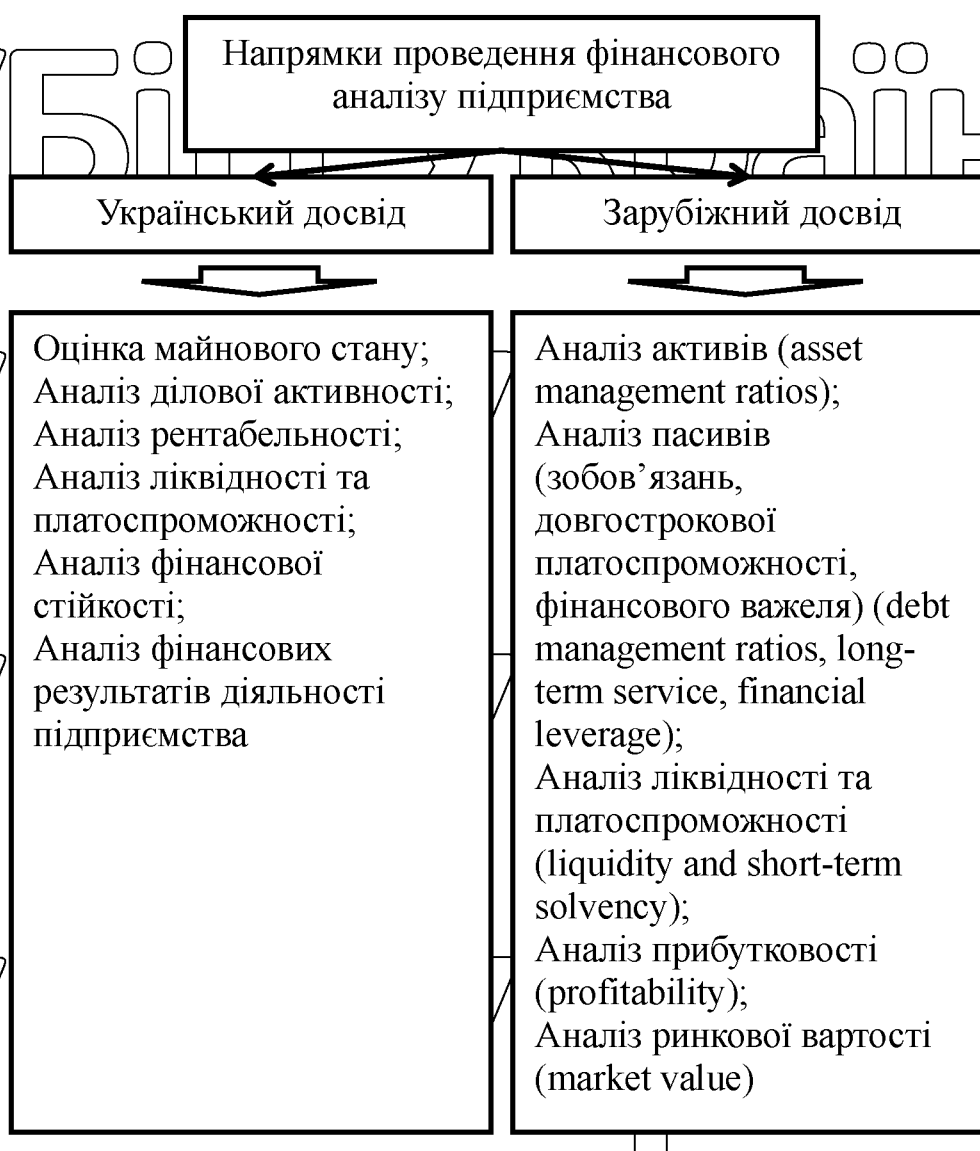

Рис. 3.1. Напрямки проведення фінансового аналізу підприємства

Примітки: розроблено автором самостійно

Показники платоспроможності та фінансової стійкості, які використовують іноземні підприємства:

– коефіцієнт покриття грошовими засобами відсотків (Cash coverage ratio) – характеризує ступінь покриття відсотків за зобов'язаннями за рахунок прибутку до оподаткування та зносу;

– коефіцієнт покриття прибутком до оподаткування (EBITDA coverage) – характеризує рівень покриття відсоткових та лізингових витрат за рахунок прибутку до оподаткування, зносу та амортизації;

– коефіцієнт покриття відсотків (times interest earned ratio) – характеризує ступінь покриття витрат на оплату залучених коштів прибутком до оподаткування.

У світовому досвіді, крім системи фінансових коефіцієнтів, для попередження кризових ситуацій використовуються спеціальні узагальнюючі

(тестові) показники загрози банкрутства, які визначаються за допомогою економіко-математичних методів і прийомів [51]. Одним з найбільш поширених методів, яким користуються для визначення інтегрального показника ймовірності банкрутства – метод дискримінантного аналізу, описаний в таблиці 3.1.

Вивчення зарубіжного досвіду засвідчило наявність значної кількості методик формування інтегрального показника, що сигналізує про загрозу банкрутства. Це двофакторна та п'ятифакторна моделі Е. Альтмана, модель діагностики платоспроможності Й. Гайдака та Д. Стоса; моделі прогнозування потенційного банкрутства Спрінггейта; прогнозна модель Р. Ліса; тести на ймовірність банкрутства Р. Таффлера і Г. Тіпшоу; метод рейтингової оцінки фінансового стану У. Бівера та інші. В основі цих моделей закладені завдання класифікації підприємств за ймовірністю їх банкрутства з використанням багатьох незалежних змінних (факторів впливу) [40].

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 3.1

Частота використання та точність передбачення економічних ризиків за різними методами

Найменування методів	Характеристика методики	Частота використання, %	Точність передбачення, %
Багатоваріантний дискримінантний аналіз	Розрахунок інтегрального показника	31,3	86
Модель Logit	Побудова логістичної функції	21,3	87
Модель CBR (Case Based-Reasoning)	Вибір аналогів	2,2	84
Штучні нейронні мережі	Визначення образів	0,9	88
Генетичні алгоритми	Генетичні алгоритми	4,5	89

Розрахунок ймовірності банкрутства можна розрахувати за трьома основними моделями.

1. Модель Альтмана – це математична формула, яка вимірює ступінь ризику банкрутства конкретної компанії і розраховується за формулою:

$$Z=0,717x_1+0,847x_2+3,107x_3+0,42x_4+0,955x_5, \quad (3.1)$$

де x_1 – власний оборотний капітал / сума активів;

x_2 – нерозподілений (реінвестований) прибуток / сума активів;

x_3 – прибуток до сплати відсотків / сума активів;

x_4 – балансова вартість власного капіталу / позиковий капітал;

x_5 – обсяг продажів (виручка) / сума активів.

2. У 1972 році Ліс розробив наступну формулу прогнозування банкрутства для підприємств Великобританії:

$$Z=0,063x_1+0,092x_2+0,057x_3+0,001x_4, \quad (3.2)$$

де x_1 – оборотний капітал / сума активів;

x_2 – прибуток від реалізації / сума активів;

x_3 – нерозподілений прибуток / сума активів;

x_4 – власний капітал / позиковий капітал. Константа дорівнює 0,037.

3. У 1997 р. Річард Таффлер на основі дослідження 46 компаній, які потерпіли крах і 46 фінансово-стійких компаній запропонував наступну формулу:

$$Z=0,53x_1+0,13x_2+0,18x_3+0,16x_4, \quad (3.3)$$

де x_1 – прибуток від реалізації / короткострокові зобов'язання;

x_2 – оборотні активи / сума зобов'язань;

x_3 – короткострокові зобов'язання / сума активів,

x_4 – виручка / сума активів.

За проведеними тестами дана модель ідентифікує компанію банкрута з ймовірністю:

- 97% за рік до банкрутства,
- 70% за два роки до банкрутства,
- 61% за три роки,
- 35% за чотири роки.

Розрахунок ймовірності банкрутства для ПСП «Олександрівка» за 2018 рік показано в таблиці 3.2

Таблиця 3.2

Розрахунок ймовірності банкрутства для ПСП «Олександрівка»

за 2020 рік

Модель банкрутства	Значення показника	Нормативне значення
Модель Альтмана	5,39	>1,23
Модель Ліса	0,19	>0,037
Модель Таффлера	5,28	>0,3

Таким чином, ймовірність банкрутства для ПСП «Олександрівка» повністю відсутня, що вказує на його ефективну фінансово-господарську діяльність.

Для розширення діяльності підприємству необхідно залучати додаткові грошові кошти. Станом на 2021 рік середня ставка по кредитах для малого та середнього бізнесу складає від 20 до 25% у гривні та від 8 до 12% у доларах США при обліковій ставці НБУ – 14%. Багато банків надають кредити на

НУБІП України

спеціальних умовах для малих підприємств, в тому числі і сільськогосподарських (табл. 3.3)

Таблиця 3.3

Кредитні пропозиції українських банків

Банк	Назва кредитного продукту	Відсоткова ставка
АТ «Укрсімбанк»	«Оборотний капітал»	Від 20% річних - в гривні
	«Обладнання/устаткування»	Від 8,4% річних - в доларах США
	«Агрокредит «Інвестиційний» «Агрокредит «Сільгосптехніка»	Від 7,0% річних - в євро
АТ «ПриватБанк»	«Гарантовані платежі»	4% річних в гривні
	Кредитний ліміт на поточний рахунок	28% за місяць - у разі підписання договору поруки 34% за місяць - без підписання договору поруки
АТ «Ощадбанк»	Поповнення обігових коштів	Від 20,15% річних у гривні; Від 12% річних у доларах США; Від 12% річних у євро
	Купівля б/в транспортних засобів, с/г техніки та обладнання	Від 20,15% річних у гривні Від 12,0% у рамках партнерських програм
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	Кредитна лінія	16,5-18,5% річних у гривні
АТ «Укрсиббанк»	На поповнення обігових коштів	Від 13,9% річних у гривні; Від 3,9% річних у доларах США;
		Від 3,9% річних у євро

На противагу Національному банку України, у більшості розвинутих країн світу відсоткові ставки провідних центральних банків не досягають і 2% (табл. 3.4).

НУБІП України

Таблиця 3.4

Ключові відсоткові ставки провідних центральних банків світу

Країна	Центральний банк	Ключова відсоткова ставка	Поточна ставка, %
США	FED (Federal Reserve)	Federal Funds Rate	1,00
Євросона	ECB (European Central Bank)	Refinancing Tender	0,00
Великобританія	BOE (Bank of England)	Bank Rate	0,25
Японія	BOJ (Bank of Japan)	Overnight Call Rate Target	-0,10
Канада	BOC (Bank of Canada)	Overnight Rate	0,50
Швейцарія	SNB (Swiss National Bank)	3-Month Libor Rate	-0,75
Швеція	Riksbank (Sweden Central Bank)	Repo Rate	-0,50
Австралія	RBA (Reserve Bank of Australia)	Cash Rate	1,50
Нова Зеландія	RBNZ (Reserve Bank of New Zealand)	Official Cash Rate	0,75
Норвегія	Norges Bank (The Norwegian Central Bank)	Sight Deposit Rate	0,50

Для підтримки агропромислового комплексу, Президент України 28 грудня 2015 року підписав Закон України (№1530-VIII) «Про ратифікацію Фінансової угоди (Проект «Основний кредит для аграрної галузі – Україна») між Україною та Європейським інвестиційним банком». Реалізація документа спрямована на підтримку аграрного сектора України та забезпечує можливість залучити 400 млн Євро на 12 років з 4-річним пільговим періодом.

Також державою передбачений механізм підтримки підприємств агропромислового комплексу через реалізацію програми «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів», зокрема для часткової компенсації відсоткової ставки банківських кредитів. Це дає можливість здешевити відсоткову ставку та спрямувати ці кошти на паливно-мастильні матеріали, насіння, мінеральні добрива, засоби захисту рослин.

корми, сировини та інше. В 2020 році в Черкаській області для здешевлення відсоткової ставки за кредитами було виділено 25,87 млн. грн.

Таким чином для покращення роботи ПСП «Олександрівка» як малої форми підприємництва необхідним є ряд заходів як державного, так і місцевого рівня. Впровадження закордонних досягнень на підприємстві дозволить зміцнити платоспроможність та оновити матеріально-технічну базу підприємства.

3.2. Планування платоспроможності на підприємстві

Фінансове планування як ключова ланка всього процесу планування, робить можливим втілити стратегічні задуми підприємства через розробку конкретних планів дій на плановий період - точно розрахувати ефективність наявних ресурсів, кінцевий економічний та фінансові результати. Використання механізмів фінансового планування дають можливість підприємству досягти довгострокових позитивних результатів, що сприяє зміцненню фінансового стану підприємства та стійкості його становища на ринку.

Фінансове планування — це процес розробки системи фінансових планів, який полягає у визначенні фінансових цілей, встановленні ступеня відповідності цих цілей поточному фінансовому стану підприємства та формулюванні послідовності дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей [47]. Обов'язкові етапи планування описані на рисунку 3.2.

Етапи фінансового планування

1. Аналіз поточного фінансового стану підприємства

2. Прогнозування майбутніх значень планових показників

3. Безпосереднє складання планів

4. Розробка процедури внесення коректив в процес реалізації планів

НУБІП України

Рис. 3.2. Етапи фінансового планування на підприємстві

2. Другим важливим завданням фінансового планування є оптимізація витрат. І хоча головним при цьому є вирішення завдань фінансової політики, необхідно перевірити, чи не забезпечується розв'язання окремих її завдань надмірними вкладеннями за рахунок інших напрямів витратків.

3. Третім, інтегративним завданням є збалансування доходів і витратків. Фінансовий план і за формою, і за змістом є балансом доходів та витратків, а отже, він не може бути незбалансованим. Це найскладніше завдання, яке може містити безліч варіантів його досягнення. За кожним варіантом стоїть особливий тип фінансової політики, яка має різні засади, ознаки і можливі наслідки. Тому процес збалансування фінансового плану — це постійний вибір різних варіантів з визначенням усіх можливих наслідків [83].

ПСП «Олександрівка» є сільськогосподарським підприємством, тому в першу чергу для планування показників платоспроможності і ліквідності підприємства необхідно розробити план виробництва і реалізації сільського господарства і послуг (табл. 3.5). Інформаційною базою для даного розрахунку слугує форма №50-сг «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств».

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Таблиця 3.5

Бюджет грошових коштів ІСП «Олександрівка» на 2021 рік

Показник, тис. грн.	2019 рік			2020 рік			Темп приросту, %			2021 рік		
	Росл-во	Твар-во	Всього	Росл-во	Твар-во	Всього	Росл-во	Твар-во	Всього	Росл-во	Твар-во	Всього
Виручка від реалізації	14876,00	5030,50	20140,10	17142,50	9023,30	26165,80	15,24	79,37	29,92	19754,32	13083,79	32838,11
Виробнича собівартість	13610,70	4868,50	18479,20	12379,40	7420,40	19799,80	-9,05	52,42	7,15	11289,03	10495,04	21784,07
В тому числі												
1. Прямі матеріальні витрати	9352,30	3034,80	12387,10	8494,30	5401,00	13895,30	-9,17	77,97	12,18	7715,01	8101,50	15816,51
2. Оплата праці	996,50	827,90	1824,40	753,80	1020,30	1774,10	-24,36	23,24	-2,76	570,21	1257,41	1827,62
3. Амортизація	137,80	573,00	710,80	120,00	581,00	701,00	-12,92	1,40	-1,38	104,50	589,11	693,61
4. Відрахування на соціальні заходи	370,80	307,90	678,70	308,20	406,10	714,30	-16,88	31,89	5,25	256,17	535,62	791,79
5. Інші витрати	1477,40	125,00	1602,40	1976,10	12,00	1988,10	33,76	-90,40	24,07	2643,14	11,40	2654,54
Чистий прибуток	1265,30	162,00	1427,30	4763,10	1602,90	6366,00	276,44	889,44	346,02	8465,29	2588,74	11054,03

Таким чином, при збереженні позитивної динаміки збільшення виручки від реалізації продукції рослинництва і тваринництва та зменшення собівартості продукції рослинництва за рахунок скорочення прямих матеріальних витрат, оплати праці та амортизації прогнозний розмір чистого прибутку складе. Найбільшим темп приросту чистого прибутку є для продукції тваринництва – 889,44%.

При збільшенні виручки на 79,32%, собівартість зростає на 52,42%. Така ситуація є тимчасовою і малоімовірною в наступному періоді, тому доцільно запланувати збільшення виручки на 45% та збільшення собівартості в частці прямих матеріальних витрат на 50% і зменшення інших витрат на 5%.

Отже, плановий розмір чистого прибутку від виробництва і реалізації продукції сільського господарства і послуг складе 11054,03 тис. грн., тобто на 73% в порівнянні з 2018 роком. Даний розрахунок є прогнозним і враховує лише основні економічні показники рослинництва і тваринництва. З метою розрахунку планових показників платоспроможності необхідно скласти план зміни основних показників за формою №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та формою №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» (таблиця 3.6).

Таблиця 3.6

**Прогнозні показники фінансового стану ПСП «Олександрівка»
на 2021 рік**

Показник	2018 рік, тис. грн.	2019 рік, тис. грн.	2020 рік, тис. грн.	Середній темп приросту, %	2021 рік, тис. грн.
Необоротні активи	12913	14431	18239	19,07	21717,47
Усього активів	16933	18435	22911	16,58	26708,52
Власний капітал	10613	11729	19238	37,27	26407,64
Поточні зобов'язання	6380	6706	3608	-20,54	2866,78

Тобто при даному прогнозі у 2017 році платоспроможність підприємства буде зміцнюватися і її показники становитимуть:

1. Коефіцієнт платоспроможності (автономії) – 0,99;
2. Коефіцієнт фінансування – 0,11;
3. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами – 0,87;
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу – 0,71.

Згідно розрахунків, при виконанні плану у 2019 році буде спостерігатися покращення показників платоспроможності. Зменшиться вплив залучених коштів на фінансування діяльності.

При зниженні ліквідності в результаті розбалансованості потреби і наявності коштів підприємство повинно враховувати можливі наслідки:

1. Підвищується ризик неплатоспроможності підприємства, що веде до ускладнення його відносин з іншими підприємствами, банками, бюджетом.

2. Скорочення обсягів наданого покупцям і замовникам комерційного кредиту і пов'язаної з ним відстрочки платежу веде, як правило, до втрати частини покупців і замовників і, відповідно, до зменшення виручки від реалізації. Якщо підприємство буде орієнтуватися на найбільш великих покупців, яких не багато, і відмовляти в відстрочки платежу дрібним покупцям, збільшується ризик несвоєчасної оплати.

3. Зменшення обсягів запасів і відповідно готової продукції також збільшує ризик зменшення виручки від реалізації у зв'язку з відсутністю готової продукції на складі.

Так як основні показники ліквідності (коефіцієнт швидкої та коефіцієнт абсолютної ліквідності) НСП «Олександрівка» не відповідають нормативним значенням, то доцільним буде обчислення не їх прогнозних значень, а визначення сум, необхідних для нормального функціонування підприємства без загрози несвоєчасного погашення зобов'язань. Такими показниками виступають суми грошових коштів господарства готівкою та на рахунках в банку (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Необхідна сума оборотних активів для підтримання ліквідності

Показник	2020 рік	Коефіцієнт	Нормативне значення	Необхідне значення, тис. грн.	Темп приросту, %
Гроші та їх еквіваленти, в тому числі готівка	851	0,24	0,3	1082,4	27,19
рахунки в банках	1			22,4	2140,00
	850			1060	24,71

Згідно проведених розрахунків, ПСП «Олександрівка» необхідно на 27,19% збільшити суму своїх грошових коштів, в тому числі збільшити кількість готівки в касі до 22400 грн. та на рахунку в банку до 1060000 грн. Це дозволить своєчасно розраховуватись з позичальниками та покупцями в разі настання непередбачуваних подій.

Таким чином, згідно прогнозних розрахунків, в наступному періоді для підприємства не існує ризику неплатоспроможності за умов стійкого та стабільного розвитку.

3.3. Напрями покращення платоспроможності ПСП «Олександрівка»

ПСП «Олександрівка» є платоспроможним підприємством. Згідно прогнозних розрахунків в наступному плановому періоді господарству не загрожує банкрутство. Проте існують зовнішні чинники, які можуть знизити показники його фінансового стану.

Першочерговою проблемою, що може загрозувати платоспроможності ПСП «Олександрівка» є велика кількість підприємств-конкурентів, так як підприємство розташовано в Черкаській області, природно-ресурсний потенціал якої найкращий в Україні. Згідно даних Головного управління Держгеокадастру у Черкаській області Жашківський район входить в п'ятірку районів області з найвищою нормативно-грошовою оцінкою землі, яка

зображена на рисунку 1. Загалом в середньому по Україні нормативна грошова оцінка становить 30937,85 грн./га, що на 41,58% менше, порівнюючи з оцінкою земель підприємства.

Рис. 3.4. Нормативно-грошова оцінка земель Черкаської області станом на 01 січня 2020 року [69]

Висока нормативно-грошова оцінка земель означає і великі розміри податків ПСП «Олександрівка». Підприємство знаходиться на спрощеному режимі оподаткування і є платником єдиного податку четвертої групи. До 1 січня 2015 року підприємство сплачувало фіксований сільськогосподарський податок.

Так як протягом останніх років площа сільськогосподарських угідь підприємства не змінилася, можна стверджувати, що підприємство не орендувало нові землі. Проте у 2018 році для підприємства закінчувався строк дії більшості договорів оренди землі з пайовиками. Згідно даних управління агропромислового розвитку Жашківської райдержадміністрації, близько 10-15% громадян у 2018 році не уклали повторно договори оренди землі [76].

Також, незначна частина земель з резервів угідь сільських рад відводиться для учасників АТО згідно з Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», тобто автоматично розривається договір оренди [4].

Незначне підвищення орендної плати дозволить підприємству не тільки поновити договори оренди, але й укласти нові, що дасть змогу розширити площі посівів. Також це дозволить залучити нових пайовиків, що співпрацюють з головним конкурентом підприємства – ПСП «Агрофірма Світанок». Для порівняння орендна плата за земельну ділянку станом на 1 січня 2017 року ПСП «Олександрівка» становить 6000 грн., а ПСП «Агрофірма Світанок» – 6200 грн., що на 3,33% більше, а отже і матеріально привабливіше для громадян, що мають земельні паї.

Основною проблемою, яка може загрожувати платоспроможності ПСП «Олександрівка» в майбутньому є висока зношеність основних засобів. Протягом 2018-2020 років підприємство майже не оновлювало власну спецтехніку (Таблиця 3.8).

Таблиця 3.8

Оновлення сільськогосподарської техніки ПСП «Олександрівка»

Рік	Вартість, грн.	Машини і пристрої
2018	20833	Розкидач добрив
2019	7200	Сінкосарка
2020	1328456	Трактор з потужністю від 40 до 60 кВт
Разом	1356489	X

Для оновлення застарілої техніки підприємству необхідні великі суми коштів. Ефективним шляхом вирішення проблеми є лізинг. Отже, оптимальним для ПСП «Олександрівка» є вибір надійної лізингової компанії, такої як АТ «Укрдержлізинг», АТ «Українська сільськогосподарська лізингова компанія» та АТ «Агролізинг», які спеціалізуються на сільському господарстві.

У Податковому кодексі України фінансовий лізинг (оренда) трактується як господарська операція, що здійснюється фізичною або юридичною особою і передбачає передачу орендарю майна, яке є основним засобом і придбане або виготовлене орендодавцем, а також усіх ризиків та винагород, пов'язаних із правом користування та володіння об'єктом лізингу [1].

Для аграрних виробників фінансовий лізинг є найбільш оптимальним, привабливим та гнучким способом технічного переоснащення. Лізингові послуги сприяють мобілізації коштів для розширення господарської діяльності.

Лізинг для підприємства передусім – це:

1. Вигідна інвестиція;
2. Своєчасна посівна та збір урожаю;
3. Економічна вигода;
4. Додатковий заробіток.

Проведемо розрахунок вартості лізингу для ПСП «Олександрівка» на прикладі ТОВ «ПриватЛізинг», що співпрацює з АТ «ПриватБанк». При співпраці з даною компанією, підприємство може взяти в лізинг техніку таких іноземних компаній, як: Claas, Stara, Amazoner-Werke, Kuhn, Grimme та Holmer Maschinenbau GmbH.

Переваги лізингу від ТОВ «ПриватЛізинг»:

- строк лізингу – до 5 років;
 - адаптований графік погашення з урахуванням сезонності бізнесу;
 - не потрібно виводити з обігу всі 100% вартості покупки. Є можливість оплатити техніку частинами за рахунок прибутку від її використання;
 - економія на податкових платежах за рахунок амортизації, податкового кредиту за ПДВ і збільшення витрат на суму процентів і комісій;
 - своєчасне виконання постачальником сільгосптехніки зобов'язань гарантується банком;
 - на предмет лізингу не можна накласти арешт або звернути стягнення;
 - для залучення фінансування не потрібна додаткова застава.
- ТОВ «ПриватЛізинг» пропонує підприємству вигідні умови фінансового лізингу для сільськогосподарських підприємств (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Умови лізингу на с/г техніку вітчизняного і імпортного виробництва

Умови	Значення	
Строк лізингу	від 12 до 36 міс. с / г техніка виробництва України, країн СНД і Китаю	від 12 до 60 міс. с / г техніка імпортного виробництва (крім країн СНД і Китаю)
Сума фінансування	від 300 тис. до 30 мли. грн.	
Ставка в гривні	22% річних	
Аванс	Нова техніка: 20% від вартості предмета лізингу вітчизняного та 30% – імпортного виробництва Бувше у використанні імпортного виробництва (крім країн СНД і Китаю): 30% від вартості предмета лізингу за умови зворотного викупу і 50% без зворотного викупу постачальником	
Графік платежів	Сезонний, не менше 2 разів на рік, сплата % + щомісяця	
Страховання	Щорічно згідно з тарифами акредитованої банком страхової компанії	
Забезпечення	1) техніка, що передається в лізинг – на підставі договору лізингу; 2) порука	
Клієнт	Лізингоодержувач – СІД (юридична особа/фізична особа – підприємець)	

Так як спеціалізацією ПСП «Олександрівка» є рослинництво, а саме вирощування зернових культур, то доцільним буде розрахувати лізингові платежі для зернозбирального комбайна CLAAS AVERO 240/160 вартістю 89500 євро, тобто 2600 тис. грн. за такими умовами: строк лізингу – 3 роки; відсоткова ставка – 22%; валюта – гривня.

Попередній розрахунок платежів за договором лізингу с/г техніки відображений в таблиці 3.10.

Таким чином загальні умови лізингу становлять:

1. вартість техніки, грн.: 2600000,00 грн.;
2. кількість платежів: 37;
3. сума лізингу, грн.: 1820000,00 грн.;
4. загальна сума процентів, грн.: 1004790,87 грн.;
5. загальна сума до виплати, грн.: 1914792,88 грн.

Таблиця 3.10

Попередній розрахунок платежів за договором лізингу с/г техніки

№ платежу	Місяць	Основний борг, залишок	Основний борг, погашення	Відсотки	Усього внесок
1	01.05.2017	1820000,00	0,00	37916,67	37916,67
2	01.06.2017	1820000,00	0,00	37916,67	37916,67
3	01.07.2017	1820000,00	0,00	37916,67	37916,67
4	01.08.2017	1820000,00	0,00	37916,67	37916,67
5	01.09.2017	1820000,00	0,00	37916,67	37916,67
6	01.10.2017	1516666,00	303334,00	31597,21	334931,21
7	01.11.2017	1516666,00	0,00	31597,21	31597,21
8	01.12.2017	1516666,00	0,00	31597,21	31597,21
9	01.01.2018	1516666,00	0,00	31597,21	31597,21
10	01.02.2018	1516666,00	0,00	31597,21	31597,21
11	01.03.2018	1516666,00	0,00	31597,21	31597,21
12	01.04.2018	1516666,00	0,00	31597,21	31597,21
13	01.05.2018	1516666,00	0,00	31597,21	31597,21
14	01.06.2018	1516666,00	0,00	31597,21	31597,21
15	01.07.2018	1516666,00	0,00	31597,21	31597,21
16	01.08.2018	1516666,00	0,00	31597,21	31597,21
17	01.09.2018	1516666,00	0,00	31597,21	31597,21
18	01.10.2018	1213332,00	303334,00	25277,75	328611,75
19	01.11.2018	1213332,00	0,00	25277,75	25277,75
20	01.12.2018	1213332,00	0,00	25277,75	25277,75
21	01.01.2019	1213332,00	0,00	25277,75	25277,75
22	01.02.2019	1213332,00	0,00	25277,75	25277,75
23	01.03.2019	1213332,00	0,00	25277,75	25277,75
24	01.04.2019	1213332,00	0,00	25277,75	25277,75
25	01.05.2019	1213332,00	0,00	25277,75	25277,75
26	01.06.2019	1213332,00	0,00	25277,75	25277,75
27	01.07.2019	1213332,00	0,00	25277,75	25277,75
28	01.08.2019	1213332,00	0,00	25277,75	25277,75
29	01.09.2019	1213332,00	0,00	25277,75	25277,75
30	01.10.2019	909998,00	303334,00	18958,29	322292,29
31	01.11.2019	909998,00	0,00	18958,29	18958,29
32	01.12.2019	909998,00	0,00	18958,29	18958,29
33	01.01.2020	909998,00	0,00	18958,29	18958,29
34	01.02.2020	909998,00	0,00	18958,29	18958,29
35	01.03.2020	909998,00	0,00	18958,29	18958,29
36	01.04.2020	909998,00	0,00	18958,29	18958,29
Разом		0,00	910002,00	1004790,87	1914792,88

Також, окрім нової техніки підприємство може придбати в лізинг б/у сільськогосподарську техніку чи сільськогосподарське причіпне та навісне обладнання від компанії ТОВ «НовоФарм».

Документи, які потрібно надати для оформлення лізингу сільгосптехніки:

1. Заявка-опитувальник:

1.1. довідка з УСГ про середню врожайність с/г культур за останні 3 роки;
1.2. податкова декларація єдиного податку 4-ї групи з додатками (1 раз на рік);

1.3. форма № 4-сг «Відомості про підсумки сівби під врожай» (1 раз на рік)/ф. 37-сг «Звіт про сівбу та збирання врожаю сільськогосподарських культур, проведення інших польових робіт» на останню звітну дату;

2. Розшифровка ОЗ на звітну дату, в разі відсутності власних основних засобів – надання договорів оренди офісу та інших основних засобів;

3. За фактичною адресою юр. особи надати: свідоцтво на право власності на нерухомість та/або договір купівлі-продажу, і/або виписку з реєстру прав, і/або інші правовстановлюючі документи, або договір оренди (якщо строк дії договору понад 12 міс. – лист-підтвердження про дію договору оренди);

4. Бізнес-план, техніко-економічне обґрунтування;

5. Розшифровка статей балансу: дебіторська та кредиторська заборгованість, короткострокові та довгострокові кредити банків, видані векселі, відстрочені податкові зобов'язання, інші довгострокові зобов'язання, а також статей, питома вага яких в загальному балансі дорівнює або перевищує 10%;

6. Грошові надходження на всі рахунки підприємства (за всіма банками, в яких відкрито р/р) за останні 3 місяці (чисті, без урахування взятих кредитів, рухів коштів між рахунками підприємства, внутрішніх фінансових потоків між групою пов'язаних осіб) з розбивкою за місяцями, завірені обслуговуючим банком;

7. Відомості про діючі кредити в інших банках (сума кредиту, сальдо, дата погашення, процентна ставка, ставка комісії; за наявності забезпечення – вид і сума забезпечення), завірені обслуговуючим банком,

8. Короткий опис бізнесу позичальника із зазначенням основних контрагентів;

9. Контракти та/або договори купівлі-продажу, що характеризують основну діяльність позичальника;

10. Перелік документів, що надаються відповідно до Постанови НБУ № 351/417, Закону N 2121-III, N 1702-VII (якщо документи не надано в банк раніше);

10.1. Баланс підприємства (форма № 1), звіт про фінансові результати та їх використання (форма № 2) на звітну дату, завірені підписами керівника та головного бухгалтера (за наявності такої посади) та печаткою юридичної особи;

10.2. Розшифровка за КВЕД (ряд. 2000) звіту про прибутки та збитки або звіт про основні показники діяльності підприємства (форма № 1 – підприємництво) за останній звітний рік з підписами керівника та головного бухгалтера (за наявності такої посади) та печаткою юридичної особи;

10.3. Письмове підтвердження структури власності засновників – юридичних осіб, що дає можливість встановити фізичних осіб – власників істотної участі цих юридичних осіб.

Загалом збільшити платоспроможність ПСП «Олександрівка», тим самим зміцнивши її платоспроможність можна двома шляхами, які доповнюють один одного:

1. Підвищення якості продукції, застосування безпечних хімікатів дозволить виробувати більш органічну і економічно чисту продукцію. Це дасть змогу вийти на європейські ринки та збільшити ціни на продукцію, тим самим підвищуючи виручку від реалізації і як наслідок суму чистого прибутку підприємства.

2. Зниження собівартості дозволить знизити ціну, тим самим знижуючи ціни на продукцію при стабільно мій норми прибутку. ПСП «Олександрівка» може зменшити собівартість продукції такими шляхами.

– закупка якісного насінневого матеріалу;

– оновлення машино-тракторного парку (застаріла техніка вимагає великих затрат на ремонт, має низьку продуктивність та великі обсяги неякісної продукції при збиранні врожаю);

– модернізація обладнання тваринницьких ферм (автоматизація виробництва дозволить покращити якість продукції та зменшить затрати людської праці);

– використання ефективних і максимально-нешкідливих для здоров'я людини мінеральних добрив та засобів захисту рослин.

Всі вищезазначені заходи в сукупності дозволять поліпшити платоспроможність ПСП «Олександрівка», дадуть змогу не лише ефективно здійснювати свою виробничо-господарську діяльність, уникати заборгованостей перед постачальниками та державою, а й розширити свою діяльність та вийти на нові ринки збуту.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

Платоспроможність підприємства є важливим етапом в комплексній оцінці фінансового стану підприємства. Під платоспроможністю слід розуміти можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання.

Суб'єкт господарювання є платоспроможним, якщо наявні у нього грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення (цінні папери, тимчасова фінансова допомога іншим підприємствам) і активні розрахунки (розрахунки з дебіторами) покривають його короткострокові зобов'язання.

Основними показниками, які використовуються при оцінці платоспроможності підприємства є коефіцієнти платоспроможності, фінансування, забезпечення власними оборотними засобами та маневреності власного капіталу.

Поняття платоспроможності тісно пов'язане з поняттям ліквідності.

Ліквідність – це можливість швидкого переведення активу в готівку без істотної втрати його вартості (з мінімальними витратами).

Дослідження проводилось на базі ПСП «Олександрівка», в результаті зроблені наступні висновки:

1. Спеціалізацією підприємства є рослинництво, а саме вирощування зернових культур (озимої пшениці, кукурудзи на зерно та ячменю). У 2018 році на зернові припадає 24,66% грошових надходжень від реалізації продукції. В загальному частка тваринництва становить 42,63%. Господарство займається виключно скотарством.

2. За аналізований період з 2018 по 2020 роки, виручка від реалізації продукції збільшилась на 47,16% і у 2020 році становила 21165,8 тис. грн. Також на 5500 тис. грн. підвищився прибуток від звичайної діяльності до оподаткування і склав 8114 тис. грн. За рахунок того, що підприємство знаходиться на спрощеному режимі оподаткування і не сплачує податок на прибуток, чистий прибуток підприємства також становить 8114 тис. грн.

3. ПСП «Олександрівка» є фінансово стійким, прибутковим, немає проблем з кредиторами. Спостерігається позитивна динаміка показників дохідності. У 2018 рентабельність активів становила 15,17%, а у 2020 році – 39,25%. Фінансовий стан господарства є добрим.

4. Підприємство є платоспроможним. Коефіцієнти знаходяться в межах нормативних значень. У 2020 році коефіцієнт платоспроможності склав 0,84 проти 0,62. Коефіцієнт фінансування зменшився на 0,22 і становив 0,19, що вказує на зменшення залежності підприємства від кредиторів. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами – 0,80 проти нормативного значення 0,1. Коефіцієнт маневреності власного капіталу збільшився на 0,14 і склав 0,76. Така тенденція є сприятливою для подальшого розвитку і можливого розширення діяльності підприємства.

5. Показники ліквідності підприємства є прийнятними. Коефіцієнт покриття за аналізований період збільшився більш ніж вдвічі і становив 4,35. Коефіцієнт абсолютної ліквідності нормалізувався і склав 0,24. Проте коефіцієнт швидкої ліквідності зменшився і становив у 2020 році 0,33. Це пов'язано з невеликою кількістю готівки в касі підприємства та не є критичним. Збільшення на 124% (14633 тис. грн. у 2020 році) чистого оборотного капіталу вказує на раціональне використання підприємством своїх активів.

6. Для покращення платоспроможності підприємства, необхідним є вивчення зарубіжного досвіду. У світі не існує чіткої системи коефіцієнтів, які використовуються при аналізі платоспроможності, проте використання різноманітних систем показників, дозволяє здійснити більш повний та точний аналіз платоспроможності.

З метою визначення неплатоспроможності підприємства в майбутньому розраховують моделі ймовірності банкрутства. Згідно з моделлю Альтмана, ПСП «Олександрівка» не загрожує банкрутство, так як показник становить 5,39. Аналогічними є ситуації з моделями Ліса і Таффлера зі значеннями 0,19 та 5,28 відповідно.

7. Фінансове планування є необхідним для фінансового забезпечення розширення кругообороту виробничих фондів, досягнення високої результативності виробничо-господарської діяльності, створення умов, які забезпечили б платоспроможність та фінансову стійкість підприємства. Відповідно до фінансового плану на 2021 рік, платоспроможність підприємства повинна покращитись. Коефіцієнт платоспроможності (автономії) становитиме 0,99, коефіцієнт фінансування – 0,11, коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами – 0,87 та коефіцієнт маневреності власного капіталу – 0,71.

8. В зв'язку високим ступенем зносу основних засобів та низьким коефіцієнтом оновлення, ПСП «Олександрівка» потрібно закупити нові трактори та комбайни. Найкращим варіантом в цьому випадку є лізинг. При купівлі зернозбирального комбайна CLAAS AVERO 240/160 вартістю 2600 тис. грн. за такими умовами: строк лізингу – 3 роки, відсоткова ставка – 22%, валюта – гривня, підприємство сплатить 1820 тис. грн. лізингу.

Зміцнити платоспроможність підприємства можна наступними шляхами:

а) Підвищення якості продукції, застосування безпечних хімікатів дозволить вирощувати більш органічну і економічно чисту продукцію. Це дасть змогу вийти на європейські ринки та збільшити ціни на продукцію, тим самим підвищуючи виручку від реалізації і як наслідок суму чистого прибутку підприємства.

б) Зниження собівартості дозволить знизити ціну, тим самим знижуючи ціни на продукцію при стабільно мій нормі прибутку:

- закупка якісного насіннєвого матеріалу;
- оновлення машино-тракторного парку;
- модернізація обладнання тваринницьких ферм;
- використання ефективних і максимально-нешкідливих для здоров'я людини мінеральних добрив та засобів захисту рослин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2756-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 р. № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19>

3. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>

4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 15.09.2015 № 683-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/683-19>

5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців щодо спрощення реєстрації осіб як платників податків» від 05.09.2013 № 441-VII [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/441-18>

6. Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» від 21.12.2000 № 2157-III [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2157-14>

7. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

8. Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23 лютого 1998 року № 22 «Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій»

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>

9. Наказ Мінекономіки від 26.10.2010 № 1361 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0331-13>

10. Наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 628 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>

11. Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26 січня 2001 року N 49/121 «Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>

12. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями // Постанова Правління Національного банку України від 25.01.2012 р. № 23. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>

13. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 № 540-р «Про утворення територіальних органів Державної служби з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва» [Електронний ресурс] –

Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/540-2012-p>

14. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 № 641-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки» [Електронний ресурс] – Режим

доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-p>

15. Аналіз показників платоспроможності на підприємствах машинобудування в Черкаській області / Д. В. Шербатих // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер.: Економічні

науки. - 2012. - Вип. 30(1). - С. 194-197. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2012_30%281%29_43

16. Аналіз фінансової звітності [Електронний ресурс] : навч. посібник / Т. М. Тігова, Л. С. Селіверстова, Т. Б. Процюк. - Електрон. текстові дані. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 1 файл ; 268 с.

17. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник / В. Г. Андрійчук. - К. : КНЕУ, 2013. - 779 с.

18. Бержанір І. А. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансового стану підприємств / І. А. Бержанір // Финанси, облік, банки. - № 1(20). - 2014. - С. 44-49.

19. Білик М. Д., Павловська О. В., Пригуляк Н. М. Фінансовий аналіз. Практикум. навч. посіб. - К.: КНЕУ, 2014.

20. Власова Н.О. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібної торгівлі [Текст]: монографія / Н.О. Власова, Т.С. Пічугіна, П.В. Смірнова; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі - Харків, 2010. - 222 с.

21. Вороніна О. С. Конспект лекцій з дисципліни «Антикризове управління підприємством» для студентів 4 курсу денної і заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.030504 – Економіка підприємства / О. С. Вороніна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. - 89 с.

22. Горфинкель В. Я. Инновационное предпринимательство: учебник и практикум для бакалаврата и магистратуры / В. Я. Горфинкель, Т. Г. Попадюк; под ред. В. Я. Горфинкеля, Т. Г. Попадюк. - М.: Издательство Юрайт, 2016. - 523 с.

23. Грабовецький Б. С. Економічний аналіз. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 256 с.

24. Дахно І.І., Бабіч Г.В., Барановська В.М., та ін. Зовнішньоекономічний менеджмент. Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 568 с.

25. Деякі теоретичні і практичні аспекти визначення платоспроможності промислових підприємств / О.В. Коваленко // Держава та регіони. Сер. :

Економіка та підприємництво. - 2013. - № 3. - С. 108-112. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2013_3_21

26. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства / І. В.

Олександренко // Актуальні проблеми економіки. - 2014. - № 6. - С. 419-426. -

Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2014_6_52

27. Економіка і підприємництво, менеджмент / [С.М. Рогач, Т.А. Гуцул, В.А. Ткачук та ін.]. - К.: ЦПІ «Компринт», 2015. - 714 с.

28. Економіка малого підприємства : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, О. І.

Ляш, Н. Г. Міценко; за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. - К.: Знання, 2013.

- 446 с.

29. Економічна суть ліквідності та платоспроможності / І. Ю. Лисун // Управління розвитком. - 2014. - № 3. - С. 14-17. - Режим

доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_3_7

30. Економічний енциклопедичний словник: у 2-х т. / С. В. Мочерний,

Я. С. Ларіна, О. А. Устенко, С. І. Юрій; за ред. С. В. Мочерного. - Львів: Світ, Т. 2: О-Я. - 2011. - 563 с.

31. Зюнькін А. Г. Фінансове право: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.

— 4-те вид., допов. — К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. — 568 с.

32. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник / О. С. Іванілов. -

К.: Центр учбової літератури, 2009. - 728 с.

33. Іванов В. Концептуальні засади забезпечення платоспроможності підприємства / В. Іванов / Економіка. - 2009. - №9 (100). - С.4-8.

34. Іванов, В. К. Сутність платоспроможності промислового підприємства

/ В. К. Іванов // Вісник економічної науки України. - 06/2009. - №2. - С. 41-44

35. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент // Знання, 3-те вид. - 2008. - 248 с.

36. Костырко Р.А. Финансовый анализ. [учебное пособие] / Р.А.

Костырко - Х.: Фактор, 2007. - 784 с.

37. Левченко А. С. Оцінка фінансового стану підприємства та основні напрями його зміцнення [Електронний ресурс] / А. С. Левченко. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=73581>.

38. Матвійчук А. Діагностика банкрутства підприємств / А. Матвійчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/file/link/99747/file/matvijchuk_4_07_U.pdf&search_param

39. Методи оцінки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства / О. В. Ярошевська // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. - 2014. - С. 202-219.

40. Методи оцінки платоспроможності підприємств / В. М. Андрієнко // Моделювання регіональної економіки. - 2010. - № 1. - С. 98 - 105.

41. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств. : навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2013 - 504с.

42. Обліково-аналітичне забезпечення ліквідності та платоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / С. О. Клименко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2014. - Вып. 150. - С. 168-173. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2014_150_24

43. Олександренко І.В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства / І. В. Олександренко // Актуальні проблеми економіки, 2014, т. № 6. - С. 419 - 426

44. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник – 4-те вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2007. – 240 с.

45. Організація обліку доходів та аналіз платоспроможності підприємства / О. С. Ручинський, С. О. Клименко // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. - 2013. - Вып. 10(4). - С. 212-217. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%284%29_34

46. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства / А. П. Дорошенко. // Ефективна

економіка, 2013. № 2. Режим
 доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_37

47. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств / Т. А. Бержанір

// Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва.

2012. Вип. 81(2). - С. 142-149. - Режим
 доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zbrpums_2012_81%282%29_21

48. Підходи до управління платоспроможністю сільськогосподарських
 підприємств / О.А. Непочатенко // Актуальні проблеми розвитку економіки

регіону. - 2013. - Вип. 9(2). - С. 138-142. - Режим

доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apreg_2013_9%282%29_2700

49. Пойда-Носик Н.Н., Свадеба В.В. Платоспроможність підприємства та
 формування системи її забезпечення / Пойда-Носик Н.Н., Свадеба В.В. //

Науковий вісник Ужгородського університету. 2016. – № 2 (48) – с. 208-215

50. Політика управління ліквідністю та платоспроможністю
 підприємства / В. В. Нагайчук // Науковий вісник Херсонського державного

університету. Сер. : Економічні науки. - 2016. - Вип. 16(2). - С. 118-121. - Режим
 доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhdn_en_2016_16%282%29_32

51. Проблематика економічного аналізу ліквідності і платоспроможності
 в сучасних умовах / І. Г. Крупельницька, Я. І. Юшко // Інноваційна економіка. -

2013. - № 8. - С. 319-322. - Режим
 доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_8_71

52. Проблеми управління ліквідністю та платоспроможністю
 підприємства / Е. Соколова, Г. Чернявська // Збірник наукових праць

Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.:
 Економіка і управління. - 2016. - Вип. 35. - С. 330-338. - Режим

доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpdetut_eiu_2016_35_37

53. Розвиток методів аналізу платоспроможності страховика як складової
 фінансової безпеки страхової компанії / В. О. Кравченко // Вісник Бердянського

університету менеджменту і бізнесу. - 2013. - № 1. - С. 85-89. - Режим
 доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2013_1_20

54. Рясних Є.Г. Основи фінансового менеджменту [Текст] / Є.Г. Рясних. – К.: Академвидав, 2010. – 336 с.

55. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. - 3-тє вид., випр. і доп. - К.: Знання, 2007. - 668 с.

56. Сорока Й. Й. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання / Й. Й. Сорока. - С. 363-367

57. Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посіб. / Н. О. Долгошея. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.

58. Тарасенко, І. О. Фінанси підприємств : підручник / І. О. Тарасенко, Н. М. Любенко. – К.: КНУТД, 2015. – 360 с.

59. Терещук А.А. Порівняльний аналіз моделей оцінювання фінансових загроз суб'єктів господарювання [Текст] / А.А. Терещук, Н.О. Діброва // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.11. – С. 228-240

60. Терещенко О.О. Фінансовий контролінг / О.О. Терещенко, Н.Д. Бабяк. – К.: КНЕУ, 2013. – 407с.

61. Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 23 листопада 2016 р.) – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. – 395 с.

62. Тютюник Ю. М. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник], частина I / Ю. М. Тютюник ; 2-ге вид., перероб. і доп. – Полтава: РВВ ПДАА, 2014. – 358 с.

63. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2013. – 375 с.

64. Хільська І.І. Платоспроможність підприємства [Електронний ресурс] / І. Хільська, О.С. Палак. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/23_WP_2011/Economics/10_91+279.doc.htm

65. Хоменко Т.Ю., Погребняк А.Ю. Система показників оцінки платоспроможності підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2013-26.pdf>

66. Ю.С. Дал Італко Ц 14 Фінансовий аналіз. Підручник – К.: Центр
учбової літератури, 2008. – 566 с.

67. Яцишин Н. З. Методика аналізу фінансового стану підприємства / Н.

З. Яцишин // Економічний аналіз: збірник наукових праць. – Тернопіль: ТНЕУ,

2012. - № 10. – Ч. 4. - С. 439-445

68. Жашківська Райдержадміністрація [Електронний ресурс] – Режим
доступу: <https://zhrda.jimdo.com/райдержадміністрація/нормативні-документи/>

69. Управління Держгеокадастру у Черкаській області [Електронний
ресурс] – Режим доступу: <http://cherkaska.land.gov.ua/icat/rynok-ta-otsinka-zemel/>

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України